

S'Esclop

Quadern cultural 139

II època, any VII

44 pàgines 3,25 €

Antònia Arbona, Maria Carme Arnau, Antoni Artigues, Joan Cabalgante, Josep Antoni Calvo i Femenies, Carles Cervelló, Bartomeu Fiol, Alain Lacouche, Miquel Àngel Lladó Ribas, Ferran López i Abad, Isidor Mari, Tòneu Martí, Josep Pizà i Vidal, Jaume Pomar, Joan Pomar Mir, Ponç Pons, Susanna Rafart, Pere Rosselló Boyer, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Emili Sánchez-Rubio, Jean Serra, Elena Soto García, Margalida Tous, Maties Tugores, Blanca Llum Vidal, Magdalena Vidal, Antoni Vidal Ferrando, María Villangómez, Ester Xargay. *Il·lustracions:* Antoni Artigues, Josep Antoni Calvo, Crespi i Alemany, Lluís Florenc, Tòneu Estelrich, Joan, Joan Lacomba, Iñaki Macià, Raïmolda Palerm, Josep Pizà i Vidal, Tòfol Sastre, Gaspar Servera, Josep Tarrés Palau, Ester Xargay

RAINELDA PALERM, escultura; fotografia de Gaspar Servera

S'Esclop

Índex

Editor: S'Esclop
Associació cultural

Director:
Joan Fullana

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Josep Pizà i Vidal
Gaspar Servera
Josep Manuel Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop

Apartat de correus 5222
07011 Palma (Mallorca)

Telèfons:

971 - 439209

971 - 693933

Fax: 971 - 734012

sesclop@hotmail.com

sesclopquadern@hotmail.com

Publicitat:

639 - 954223

Coberta:

Tòfol Sastre:
S/T (fragment)

Disseny:

Joan Fullana &
Gaspar Servera

Tractament d'imatges:

Iñaki Macià

Impressió:

Loracar SL

Dipòsit legal:

PM - 2551-2003

ISSN 1697-7300

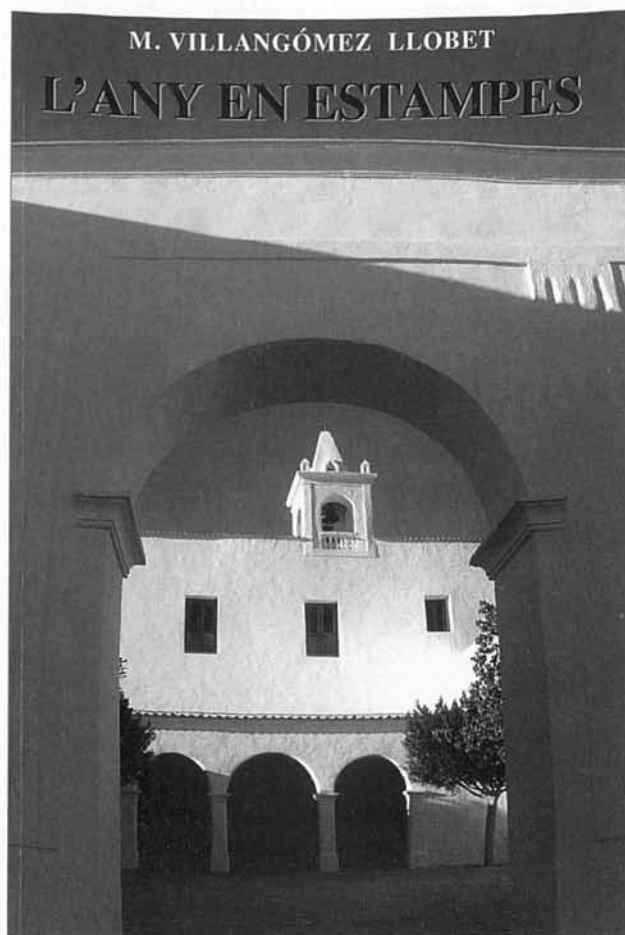
Maig - Juny 2008

ANTÒNIA	ARBONA	17
MARIA CARMÉ	ARNAU I ORTS	18
ANTONI	ARTIGUES BONET	10 i 11
JOAN	CABALGANTE GUASP	30
JOSEP ANTONI	CALVO I FEMENIES	28
CARLES	CERVELLÓ	31
BARTOMEU	FIOL	6
ALAIN	LACOUCHIE	27
MIQUEL ÀNGEL	LLADÓ RIBAS	24 i 25
FERRAN	LÓPEZ I ABAD	40
ISIDOR	MARÍ	6
TOMEU	MARTÍ I FLORIT	42
JOSEP	PIZÀ I VIDAL	14 i 15
JAUME	POMAR	22
JOAN	POMAR MIR	20 i 21
PONÇ	PONS	22
SUSANNA	RAFART	23
PERE	ROSSELLÓ BOVER	22
BARTOMEU	ROSSELLÓ-PORCEL	13
EMILI	SÁNCHEZ-RUBIO	32
JEAN	SERRA	6
ELENA	SOTO GARCÍA	35
MARGALIDA	TOUS BINIMELIS	19
MATIES	TUGORES I GARAU	27
BLANCA LLUM	VIDAL	33
MAGDALENA	VIDAL AMENGUAL	35
ANTONI	VIDAL FERRANDO	23 i 36 - 39
MARIÀ	VILLANGÓMEZ	5
ESTER	XARGAY	41

Il·lustracions

ANTONI	ARTIGUES BONET	11
JOSEP ANTONI	CALVO I FEMENIES	28
	CRESPI I ALEMANY	16
LLUÍS	FLORENÇ	18
TOMEU	ESTELRICH	31
JOAN	LACOMBA	12, 21, 25 i 42
IÑAKI	MACIÀ	43
RAINELDA	PALERM	2
JOSEP	PIZÀ	15 i 24
TÒFOL	SASTRE	1
GASPAR	SERVERA	2 i 29
JOSEP	TARRÉS PALAU	5
MAGDALENA	VIDAL	26
ESTER	XARGAY	41

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no torna els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.
S'Esclop, Associació cultural no gaudeix del suport econòmic de cap institució municipal ni rep ajudes de cap organisme autonòmic.

MARIÀ VILLANGÓMEZ

(Eivissa, 10 de gener de 1913
Eivissa, 12 de maig de 2002)

Obra poètica

Sonetos mediterràneos, 1945;
publicat en català dins les
Obres completes Poesia / I,
(3 volums), Barcelona, El Mall (1986).
Terra i somni. Palma, Moll, 1948.
Elegies i paisatges. Eivissa, 1948.
Els dies. Barcelona, La Revista, 1950.
Els béns incompartibles. Reus,
(Tarragona) Torrell de Reus, 1954.
Sonets de Balansat. Barcelona,
Ossa Menor, 1956.
Ceguesa de l'estel. Palma,
La Font de les Tortugues, 1956.
La miranda. Palma, Moll, 1958.
El cop a la terra. Palma, Moll, 1962.
Barcelona: Columna, 1988.
Declarat amb el vent.
Barcelona, Barcino, 1963.
El palau de la natura. Palma,
Miquel Font, editor, 1986.

L'any en estampes de **MARIÀ VILLANGÓMEZ**
amb introducció i edició a cura de **Jean Serra**,
publicat en el 50è aniversari de la 1a. edició,
(1956-2006) pel Consorci per al Foment de
la Llengua Catalana i la Projecció Exterior
de la Cultura de les Illes Balears i la
Conselleria d'Educació i Cultura
del Govern de les Illes Balears

S'Esclop

Quadern cultural

2

II època
2,25 €

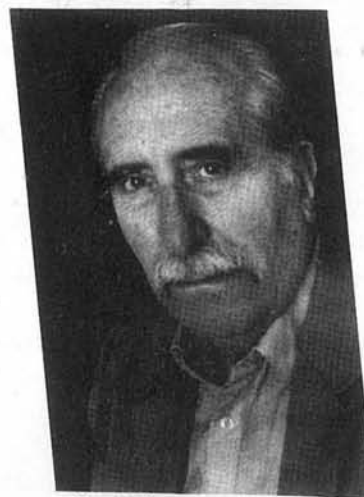
Mallorca, març-abril 2002

Impressió d'Eivissa

Pels graons de les cases on refreda la calç
munten, lentes, les ombres. Les finestres, obertes
al gran crepuscle, miren llunyanies incertes.
Palmeres i oliveres de jardins espectrals
són imatge de somnis i nostàlgies despertes.
La torre es dreça, al cim, amb els défers més alts.
Els núvols s'escabellen, la nit va al seu encafe,
i els estels, a dalt, punyen les altures desertes.

MARIÀ VILLANGÓMEZ

1933

Marià Villangómez i Llobet (l'any 1984)

Xavier Abraham, Antònia Arbona, Antoni Artigues, Antônio Botto, Vicenç Calonge i Gustà,
Antoni Català Campins, Bartomeu Fiol, Antoni Joan Fuster, Albert Herranz, Miquel Àngel
Lladó Ribas, Francesc Lladó i Rotger, Joan Francesc López Casasnovas, Miquel López Crespi,
Daniel Martínez i Ten, Jaume Mesquida i Sansó, Joan Miquel Morey, Andreu Peris, Biel Pons
Pons, Encarnació Quetglas, R., Gabriel de la S.T. Sampol, Jean Serra, Lluís Servera Sitjar,
Guillem Simó, Evert Taube, Àngel Terron, Marià Villangómez. Il·lustracions: Guillem Àngel
Crespi, Kinkas, Rainelda Palerm, Juli Ramis, Toni Riera, Yolanda Rodríguez, Llorenç Rotger
Llompart, Xaro Sánchez, Gaspar Servera, Pep Sitjar, K. Slimka. Disseny: Joan Fullana.

Coberta de **S'Esclop**, núm. 2 (març-abril 2002)

Josep Tarrés Palau (1893-1945)

Eivissa (1933) oli/tela 102x122 cm.

TOT EL QUE NO DIRÉ

Però els llavis del vers són també muts.
Proven ara i adés -ales ardides
i pures- d'aixecar-se. Ai, estremides
clarors als ulls d'ocells alts i absoluts,

on s'eixamplen els plecs dels camps caiguts
i les ones de blau aprofundides!
El món, dins el sonet, hi té unes mides
i els moments hi són falsos, cecs o eixuts.

El vell record no sembla que hi respiri.
S'ha esbravat el meu somni entre el paper.
Els poemes són creus de cementiri.

Tanta d'absència, avui, busqui recer,
per sempre, al vers. Tot el que no diré,
tot el que no he dit, vull conduir-hi.

De *Sonets de Balansat* (1956)

EL VENT O L'AMOR

No manca espai per a les teves
regirades i corregudes,
vent que desordenes l'estiu.
Tens tota la nit
-no sols aquest carrer mullat-,
els meus cabells,
els meus pensaments també remoguts.
Ja no plou. La tempestat s'allunya,
se gira ara i adés amb una encesa sorpresa.
Jo penso en ones, en arenes fredes;
en els horts que la pluja ha calcigat;
en les herbes humides del tossal nocturn,
nades per a ningú;
en els pins visitats d'un somni fosc
-vent o sols una freda sospita-;
en un estrany desig lligat a terra.
És com si recordés o estimés,
és com si un mort escoltés un sostre de fonyades,
i les promeses mai no es compliran.
Despert, escolto el vent, l'amor.

De *La miranda* (1958)

Marià Villangómez

Fa poc hem insinuat la relació que endevinàvem entre Villangómez i Maragall en la supremacia atorgada a la vida sobre la poesia. Un altre punt, en la nostra opinió, uneix els dos poetes: la consideració que només en el món present es pot trobar una prefiguració de l'absolut, d'altra manera impossible de concebre. Villangómez (que en un altra poema afirma: "veig aquest món errant dintre l'amplària dels ulls de Déu") ens ha deixat el seu Cant Espiritual en els versos que comencen "Ja veus, Déu meu, amb quina reiteració..."

És precisament la busca de l'absolut a partir del món immediat i dels moments concrets de la vida -una vida estimada incondicionalment- la imatge que vertebrava el poema "Illa", del llibre *Els béns incompatibles*. Remarquem també que, en aquestos versos extraordinaris, la terra amb la qual s'identifica el poeta no és sols un paisatge, sinó una història, una sang, uns costums, una llengua: un poble.

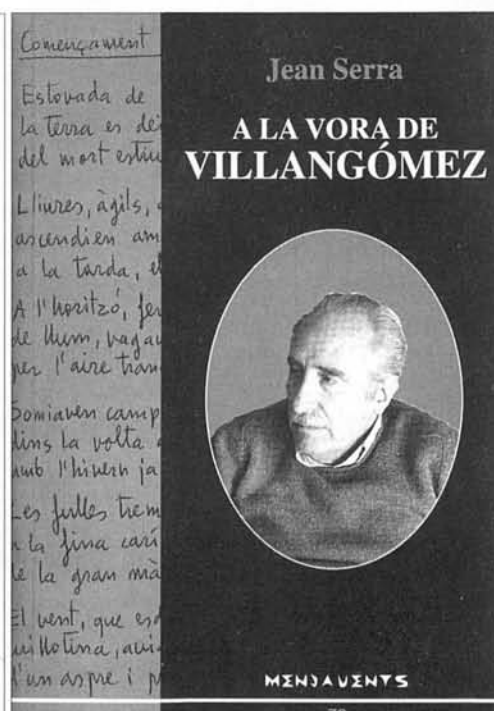
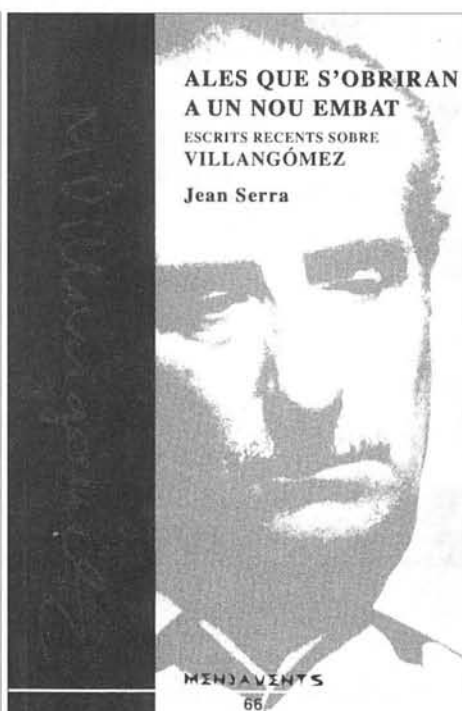
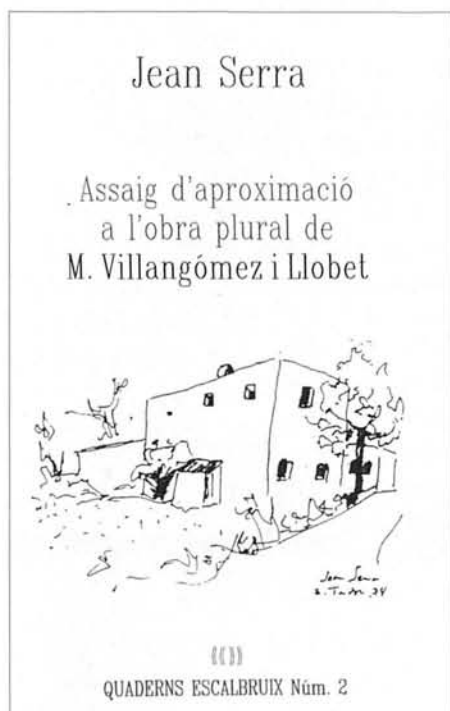
Isidor Mari, *La nostra pròpia veu. Literatura de les Pitiüses* (Eivissa, Institut d'Estudis Eivissencs, 1984)

Per tot quant de bellesa i humanitat desprèn és ja una obra clàssica de la nostra literatura. Poesia, vida, llengua, història i terra s'hi lliguen en sàvia harmonia. La seva és, com la de Machado, una poesia dins el temps projectada enllà dels límits espacials, a pesar de les múltiples referències paisatgístiques. Referències que no són altra cosa que el reflex de la seva solidaritat humana. Partint de l'experiència personal, des de la seva terra natal va a l'alcanç del que és essencial, perdurable i universal: "Què estreta l'illa! -Amor! Però obrint-se la soca, / a flor d'aigua, les branques són d'horitzons i cel".

Jean Serra, *A la vora de Villangómez* (Eivissa, Institut d'Estudis Eivissencs, 1995)

De sempre, Jean Serra, el poeta de *Poema al pare* (1987), *Oberta Riba* (2003) i *Tal vegada una poètica* (2004), tothora a l'encalç de la parenta pobra/rica, ha estat també al servei de la recepció de l'obra de Marià Villangómez, tant en vida d'aquest com després del seu traspàs, l'any 2002. El febrer de l'any passat, Documenta Balear li publicava *Ales que s'obriran a un nou embat. Escrits recents sobre Villangómez*, que vaig comentar [...] tot recordant que "servir la recepció -que és el mateix que dir la lectura- de l'obra d'un autor és també servir l'aptitud o la capacitat receptora dels lectors". Ara Documenta Balear, a la mateixa col·lecció Menjaments, acaba de publicar la segona edició de *A la vora de Villangómez*, del mateix autor, la primera edició del qual la va fer, l'any 1995, l'Institut d'Estudis Eivissencs, primera edició que dissortadament sembla que no va distribuir-se fora de les Pitiüses. I una altra vegada em cal recordar la importància de tota escriptura al servei d'una altra escriptura. Especialment, com en aquest cas, quan els dos escriptors implicats han estat en contacte personal, ja que Jean Serra ha tengut l'avantatge de tractar durant molts d'anys, l'autor de obra objecte de consideració, Marià Villangómez, i de gaudir de la seva amistat i confiança.

Bartomeu Fiol, fragment d'un article titulat *A la vora de Villangómez* (publicat a «Diari de Balears», 10.IV.2007)

An aerial, black and white photograph of a massive pile of books, creating a textured, geometric surface. In the top left corner, a portion of a classical building with arches is visible.

MÉS QUEMAI!

OCB.CAT

OCB.CAT

OBRA CULTURAL BALEAR
LLENGUACULTURAPAÍS

Joan & Pedro

ES TALLER

CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASSAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA

Telèfon i fax **971 75 53 65**
C/ General Riera, núm. 28, baixos
07003 Palma
Servei de carretera 24 hores
telèfon **971 47 15 38**
www.comercialmallorca.com

I renta-cotxes

Al vostre servei sempre!

- Neteja personalitzada i completa
- Sistema ecològic i antiretxades

Ens trobareu a

AUTORENTAT Joan & Pedro

Carrer Bartomeu Pou, núm. 50 - 07003 Palma
telèfon **971 - 75 53 65**

SAGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada
en poesia

www.llibreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui els
serveis que posam a l'abast dels
interessats en Poesia i Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

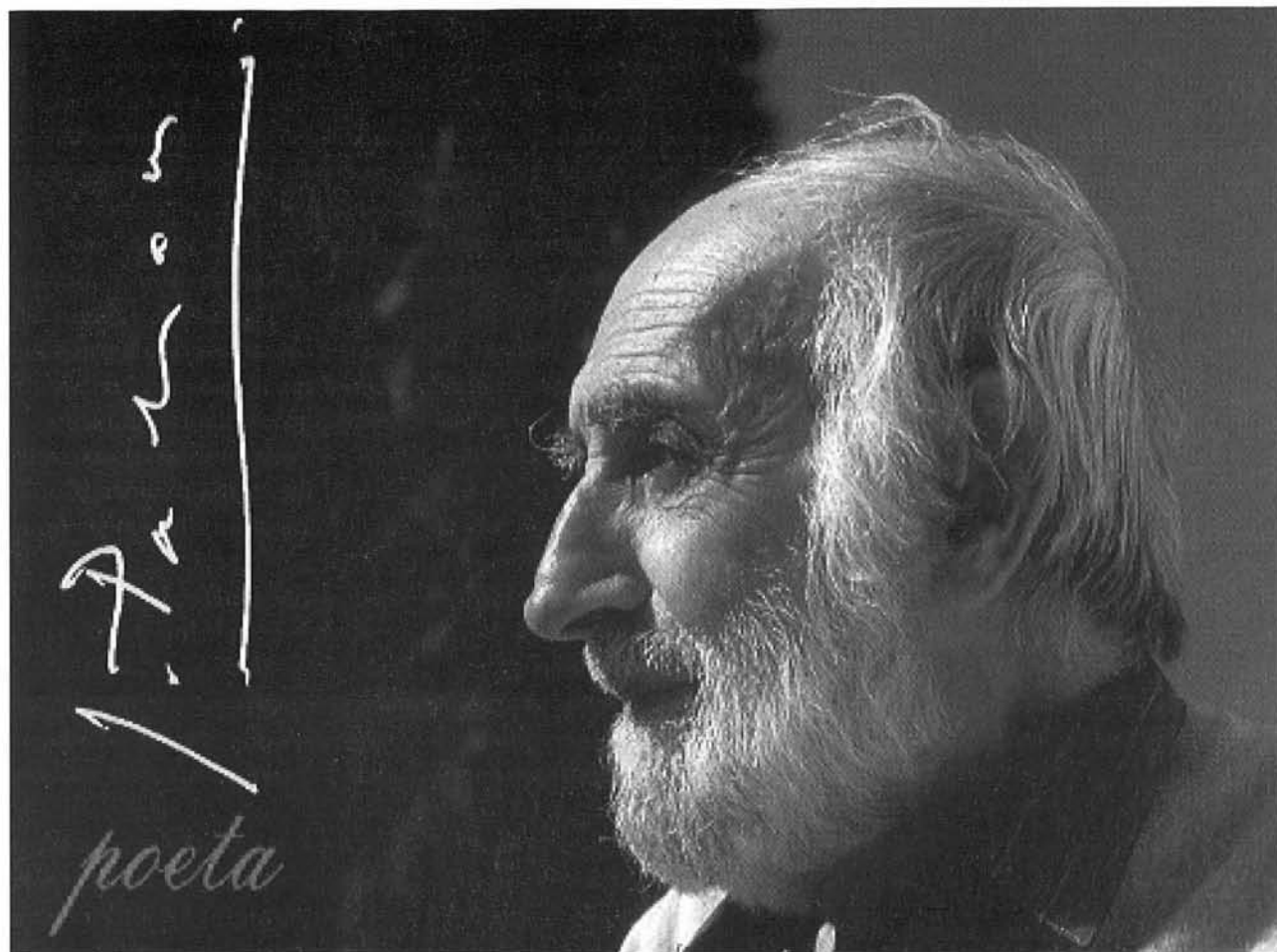
xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

JOSEP PALAU I FABRE

Fa prop d'un any

Ara fa prop d'un any, era l'11 de maig de 2007, a **Illa de Llibres**, en el Centre cultural La Misericòrdia de Ciutat (que aleshores encara estava a la Plaça de l'Hospital de Palma) va tenir lloc l'**Homenatge a Josep Palau i Fabre**; l'acte era per celebrar el seu 90è aniversari i per recordar que Josep Palau i Fabra és un dels escriptors més originals de la literatura catalana del segle XX.

L'acte d'homenatge va ser organitzat, -amb la sempre estimable cooperació del personal de l'Illa de Llibres-, pel **Centre Cultural Capaltard**, que dirigeix Vicenç Calonge i Gustà.

A més de l'actuació musical del cantautor Josep Arnau Estrades, participaren en l'homenatge a l'escriptor català Rafel Bordoy, Vicenç Calonge, Gabriel Florit, Clara Fontanet, Joan Fullana i Juan, Rosa Maria Llabrés, Miquel Àngel Lladó Ribas, Miquel López Crespí, Jaume Munar, Pere Perelló i Nomdedéu, Elisenda Pipió i Gelabert, Josep Pizà i

Vidal, Jaume Pomar, Jaume C. Pons Alorda, Guillem Rosselló, Gabriel de la S. T. Sampol, Emili Sánchez-Rubio, Lluís Servera Sitjar, Àngel Terron, Maties Tugores i Antoni Vidal Ferrando. Alguns altres autors recolzaren la convocatòria, però no hi assistiren.

Cadascun dels participants escollí al seu gust i llegí textos de Josep Palau i Fabre. En algun cas estaven preparats expressament per a l'acte, així, sols a tall d'exemple, Maties Tugores presentà una traducció del *Cant Espiritual* i, a propòsit d'això, i com comentava aleshores el periodista Pere Marí, en una edició posterior del «Diario de Mallorca», per al nostre col·laborador Maties Tugores i Garau, l'homenatjat "és la quinta essència de la poesia i compta amb una obra que mereixeria ser traduïda a molts més idiomes".

R.

Febrer 2008

Josep Palau i Fabre *

Benvolguts tots, avui estam d'enhorabona! Avui, Dionís entra a formar part del nostre claustre de professors.

La poesia de Josep Palau i Fabre és dionisiaca Neix de l'instint, de l'embriaguesa, i no del raonament. Neix de la força vital i no de la impotència. És afirmació de la vida, i no negació. És destructora de valors encarcerats i creadora de nous valors.

Enfront de la moral, la religió, la política, la ciència, que fixen les aparences prenent-les com a veritat, i fan viure la gent seguint aquests sentits o valors encarcerats, el poeta destrueix aquests valors i en crea de nous.

Ell mateix ho diu a la introducció als seus poemes de l'alquimista: "Hi ha un secret, vivim, de la vida, una aparença, les fonts d'aquell secret han estat perdudes i la poesia pretén de reconquerir-les. [...] Quinze anys de treball obstinat no han servit sinó per a evidenciar-me a mi mateix l'existència d'aquest més enllà fabulós. [...] Avui som al llindar de la descoberta. Els secrets que governen la vida estan a punt de tornar a les nostres mans. Aquest llibre és l'inici d'una iniciació. Però només l'inici".

En l'estat d'embriaguesa dionisiaca el poeta es troba davant l'ésser: un món sense límits, el món de l'eterna autocreació, de l'eterna autodestrucció. I és el propi subjecte que es transfigura, perquè ell mateix deixa d'ésser individu, ja que és individu en tant que està conformat d'aparences. Per això el poeta, encara que s'expressa a si mateix, no ho fa en tant que individu, en tant que "subjecte", sinó que, perduda la seva individualitat s'identifica amb les forces elementals de la natura, amb el fons primordial; el poeta es transforma en natura. L'embriaguesa és el joc de la naturalesa amb l'home i l'art dionisiac és el joc de l'artista amb l'embriaguesa.

Per això, diu Palau: "Aquesta aventura temerària ha donat, en altres, la folia, el desdoblament, la desintegració. És per aquesta darrera ferida, sobretot, que em reconec. La recomposició de tants fragments esparsos només pot fer-se a través d'un element de cohesió poderosíssim que és el Somni. El Somni entès, però, no com un bàlsam excepcional o com un repòs, ans com una realitat superior. El Somni és ja l'"altra vida".

Efectivament, el món dels somnis és l'altra força creadora, juntament amb l'embriaguesa: és la força apol·línica, que restaura del principi d'individuació trencat en l'estat d'embriaguesa. Si el sublim es basa

en una embriaguesa de l'ésser com a esdevenir, la bellesa es basa en el somni de l'ésser com a estat. L'art és aquest constant anar de l'embriaguesa al somni, aquesta constant desindividuació individuació, aquesta imparable destrucció i creació.

Diu Palau: "La poesia moderna és essencialment destrucció. Hölderlin és destrucció, Rimbaud és destrucció [...]. Aquesta destrucció no és perquè sí. La poesia moderna és una mística furiosa que tendeix a buidar-nos del món sensible, del món de les aparences".

Puig i Ferrer comenta la dita de Nietzsche "Cal escriure amb sang", Palau, al darrer poema diu "He deixat al paper tota la sang".

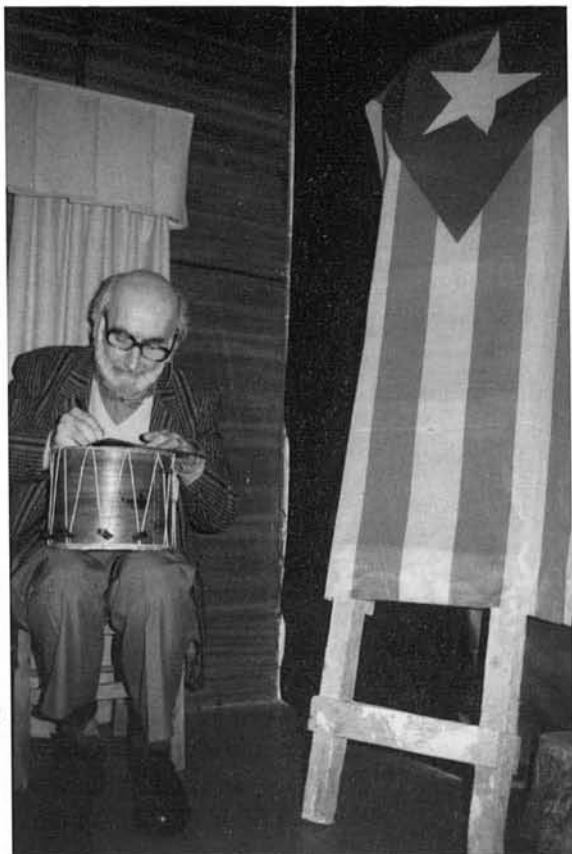
Palau i Fabre congenia amb els poetes i artistes que viuen en un devenir perpetu d'embriaguesa i somni, i és amb ells que es mimetitza, és a través d'alguns d'ells que es realitza.

Rosselló-Pòrcel, que amb «Imitació del foc» "ens deixa, -amb paraules de Palau- molt ben estructurat i perfilat, el llibre de la poesia catalana moderna que trenca del tot la concepció monolítica del jo i ens lliura la del jo diversificat, desintegrat, contradictori, que és el de l'home modern; que som nosaltres"

Ramon Llull, que arriba a l'embriaguesa i al somni a través de l'amor místic; Ramon lo foll, l'exaltador de la folia, que diu: "Hi ha una saviesa del seny i una saviesa -més alta- de la folia. Per a l'alta vida de l'ànima, el seny solament serveix per a decidir quan cal llançar-se a la folia". "És el seny que ha d'organitzar els béns que la folia ha conquerit i crear-los defenses. Però, ¿descansa mai, ha de descansar mai la folia?"

Rimbaud, el poeta que es fa vident mitjançant l'alquímia del desbaratament de tots els sentits a través de la vida més cràpula que es pugui imaginar: "Inefable tortura -diu el mateix Rimbaud- en la qual necessita tota la fe, tota la força sobrehumana, en la qual esdevé entre tots el gran malalt, el gran criminal, el gran maleït -i el Savi suprem!- Car arriba a l'inconegut! Puix que ha cultivat la seva ànima, ja rica, més que ningú! Arriba a l'inconegut, i quan, esbalaït, acabaria per perdre la intel·ligència de les seves visions, les ha vistes! [...] Per tant, el poeta és veritablement robador de foc".

Josep Palau i Fabre, fotografia d'Antoni Artigues Bonet

També el renaixentista Ausiàs March; Palau diu que el seu verb “és el de l’home de les caveres. És fam i mossec”. “Tot el seu geni sembla condensar-se en aquesta actitud: fer encarnar el pensament de la manera més tangible possible per poder-lo devorar. Crear constantment els fills dels quals nodrir-se”.

El Maragall de la paraula viva, de qui diu que és “panteista i pagà. No és sinó per disciplina, per autoprescripció, que esdevé cristià”.

Salvat-Papasseit, amb “un erotisme sa, fresc, inequívoc, desbordant, i una posició política també inequívoca”.

Rosselló-Pòrcel, que amb *Imitació del foc* “ens deixa, -amb paraules de Palau- molt ben estructurat i perfilat, el llibre de la poesia catalana moderna que trenca del tot la concepció monolítica del jo i ens lliura la del jo diversificat, desintegrat, contradictori, que és el de l’home modern; que som nosaltres”.

Picasso fa anys que ocupa tota l’activitat poètica de Josep Palau i Fabre. En diu: “Avui Picasso té quatre o cinc mil anys, que és l’edat de l’home de les caveres, el de la infància pura”. “Considero que no existeix cap altra obra que contingui la quantitat de matisos humans -joia, tristesa, furor, erotisme, mordacitat, plagasitat, recel, lirisme, amor- com la que conté la de Picasso i, per tant, cap a qui més li escaigui de ser considerada un humanisme integral”.

Josep Palau i Fabre, a més de poeta dionisiac -i de pocs es pot dir tal cosa-, a més de bon narrador, a més de comentarista literari deliciós -com ho demostra per exemple en els *Quaderns de l’alquimista*-, a més d’estudiós, pèrit i vividor de Picasso, a més d’autor d’una

dotzena d’obres teatrals (la meitat de les quals han estat representades per Magisteri Teatre Mag Poesia), a més de tot això, és un català d’un gran civisme i d’una sòlida integritat.

Com a mostra aquestes paraules seves: “no és veritat que la nostra llengua i la nostra poesia siguin respectades mentre la primera no és mestressa a casa nostra en tots els àmbits i en totes les circumstàncies, mentre sabem que li són escatimats els espais i els atributs que li són propis i consubstancials. Mentre del bressol a la tomba, no impregni la vida de tots els ciutadans dels Països Catalans en tots els ordres”.

En ple franquisme és un dels primers que treballa per la normalitat literària catalana: el 1941 organitza les primeres sessions clandestines d’Amics de la Poesia a casa seva. És el creador i l’editor de la revista «Poesia», amb vint nombres, de 1944-45. És també un dels fundadors de la revista «Ariel» (1946-51). Fins que decideix autoexiliar-se a París, perquè com diu ell mateix: “Ah, sí, sí, jo els anys quaranta sentia que un dels pocs llocs on podia anar era a les cases de meues. Potser perquè no hi havia hipocresia. M’hi trobava millor que als salons burgesos de Barcelona, que en realitat era el món que em corrompia”.

Als seus devers vuitanta anys, Palau i Fabre continua essent un poeta dionisiac, i un català cívic fins al moll de l’os. Diu: “Una de les coses que més m’inquieten actualment -diu- és la pervivència del Noucentisme”. “El Noucentisme només havia tingut en compte un aspecte del Mediterranisme, que és l’aspecte endreçat, equilibrat, apol·lini, i havia deixat, completament oblidat, quan no l’havia defugit, l’altra dimensió, la que d’acord amb la classificació nietzscheana, de tots coneguda, podem anomenar el dionisisme. En defugir aquesta cara de la medalla, el Noucentisme s’amputava automàticament, la possibilitat de la tragèdia, dels oracles, dels misteris de l’excés, de la vidència. Els aspectes obscurs, si volem de la nostra naturalesa i del nostre comportament, que són segurament més poderosos que els aspectes clars, quedaven eliminats”. “La tragèdia que, al nostre entendre, no és el regne de la fatalitat, en el sentit que es creu vulgarment, ni el de la llibertat tampoc, sinó que significa la possibilitat humana de mesurar-se en llibertat”.

Per tant, benvingut Josep Palau i Fabre; amb vós la Universitat de les Illes Balears acull un doctor d’ excepció. Felicitats a tots.

Antoni Artigues Bonet

Defensa de mèrits de Josep Palau i Fabre com a Doctor Honoris Causa de la Universitat de les Illes Balears, el dia 24 de febrer de 2005

Bartomeu Rosselló-Pòrcel (1938-2008)

Bartomeu Rosselló-Pòrcel (13 d'agost de 1913 a Ciutat de Mallorca - 1r. de gener de 1938, a Brull, Montseny, Osona). Rosselló-Pòrcel inicià els primers estudis al col·legi dels pares teatins i, l'any 1923, va ingressar a l'Institut de Palma, on va ser deixeble de Gabriel Alomar, qui el va influir i l'animà a

ves en la seva trajectòria, d'una banda, amb Carles Riba, del qual va ser alumne, i, de l'altra, Salvador Espriu. Rosselló-Pòrcel visqué a la Residència dels Estudiants de Catalunya, on s'encarregà d'organitzar la biblioteca, que després va dirigir. El 1930, va publicar una *Antología de poetas mallorquines* a Madrid, que va prologar i, parcialment, va traduir.

Grècia en sorgiren alguns poemes. *Quadern de sonets* i *Nou poemes* - comentat per Salvador Espriu - (I) són les seves primeres provatures que mostren la influència de l'Escola Mallorquina i també la de Gabriel Alomar. Rosselló-Pòrcel es definia com a "català de Mallorca" i, com a literat, volgué incorporar la literatura illenca dins els corrents continentals; així en la

Baula d'una porta de Ciutat, fotografia de Joan (Palma, 2006)

col·laborar a la premsa local i també li va transmetre l'interès per la literatura. Mitjançant una beca, que li concedí la Diputació de les Illes Balears, es pogué traslladar a Barcelona per estudiar Filosofia i Lletres, carrera en la que obtengué la llicenciatura amb premi extraordinari. A la universitat catalana va fer dues amistats que serien decisi-

L'any 1931, com a delegat de la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya, els representà al Congrés d'Estudiants Hispànics de Madrid.

L'any 1933, juntament amb un grup d'universitaris, va participar en un creuer educatiu per la Mediterrània; i d'aquell periple per les terres d'Egipte, Palestina i

seva breu obra hi trobam ressons del seu interès per la literatura castellana, així com un neopopularisme que s'acosta al de García Lorca o Rafael Alberti i també a la forma acurada de Jorge Guillén; tampoc no hi manquen ecos del surrealisme europeu i de l'avantguardisme, que havia introduït a Mallorca el seu amic Miquel Àngel Colomar.

A més d'obra poètica, Rosselló-Pòrcel va traduir textos del llatí i del francès com *Història del sol-dat*, de Ramuz i altres peces. I dins la seva obra crítica, que en bona part ha romàs inèdita, hi ha treballs com *Notas a Guillén* i *En torno a la poesía de Quevedo*.

Bartomeu Rosselló-Pòrcel ens va deixar una breu obra que es sol incloure en la majoria d'antologies de poesia catalana i això que, segons escrivia Joan Fuster: "el poeta Bartomeu Rosselló-Pòrcel fou un esbós del que hauria pogut ser".

L'any 1935, Rosselló-Pòrcel s'instal·là a Madrid per tal de preparar el doctorat amb una tesi sobre l'estil de Gracián, i, ja a l'any 1936, hi va tornar, perquè desitjava fer oposicions a una plaça d'adjunt de càtedra d'institut. Allà, a Madrid, va mantenir contactes amb alguns editors i va exercir a l'Escola Plurilingüe. En començar la guerra civil espanyola, va retornar a Barcelona i va col·laborar en tasques culturals a la reraguarda fins que li arribà el moment d'incorporar-se a l'exèrcit republicà, però, aleshores, és quan

se li manifestà la malaltia i va ser traslladat tot d'una al sanatori del Brull, al Montseny (Osona) on va morir, als vint-i-cinc anys, d'una greu tuberculosi al cap de pocs dies, el 1r. de gener de 1938. A títol pòstum, es va publicar molt aviat el tercer recull poètic, *Imitació del foc*, (2) que és considerat com la culminació de la seva trajectòria poètica; dedicava aquella obra al seu amic i company Salvador Espriu, el qual es sentí molt afectat per la sobtada mort de Rosselló-Pòrcel i qui, després de la guerra civil, va decidir dedicar-se a la poesia.

L'impacte posterior afectà així mateix autors joves de la generació de la guerra civil que el prengueren com a símbol de la "generació sacrificada". Així es servava la seva memòria i, sols a tall d'exemple d'aquesta actitud, Josep Palau i Fabre va compondre *Imitació de Rosselló-Pòrcel*.

Alguns cantautors, com Maria del Mar Bonet i Celdoni Fonoll, entre d'altres, posteriorment han interpretat musicalment alguns dels seus poemes.

R.

Notes

(1) Vet aquí un fragment d'un article que va escriure Espriu, (a «La Publicitat», 02.VIII.1933), titulat *Presentació de Nou poemes*:

"Austera eixutesa i eliminació conscient d'efectismes, heus ací la característica fonamental d'aquest poeta. Rosselló ha defugit les fàcils postures gracioses i passa a través del llibre, sòlid, segur d'ell mateix, sense concessions de cap mena, sacrificant a la pregona veritat de la inspiració possibles temeritats enlluernadores. Tipus de poeta, però, no exclusivament intel·lectualista. Trobareu, de tant en tant, fines deus d'emoció continguda".

(2) *Imitació del foc*

Edicions de la Residència d'Estudiants. Barcelona, 1938; la presentació de l'obra és de Carles Riba.

SONET FÀCIL

A UN AMIC DE BELLA CONVERSA

Oh que metafísicament
descabdellava i explicava,
deslligant la paraula esclava,
nuesa entre goig i turment.

Cada mot fugia en el vent
de l'absència en que es deturava,
subtil de seny i excés semblava
fingir la tornada amantent.

En el delit del pensament
hi havia un'aigua que cantava
amb un dringar súbit d'argent.

Trofeu del mot i del turment
del mot que quan es despullava
queia metafísicament.

Lluny del record oprimies
la paraula dolça i clara.

Una muralla brillant
cenyeix les illes del somni.

Mira només davant teu
quina falla de silencis,
quantes campanes de lluny
i quants murs de sol de tarda.

Agonia de camins,
ombra esparsa de delícia,
ardidesa de l'esguard
sobre un mar poruc d'onades.
Primer terme de jardins,
conspiració florida.

Boira del dubte, flama en l'extingit
fogar de cendres i records malmesos.
Fosca de fosques, fosca d'una nit
feta d'ombres de llàgrimes i besos.

Que es defineixi aquell confí adormit,
roca d'incertituds, en els estesos
grisos dels horitzons, etern neguit
davant la casa dels balcons encesos.

Obrint-se, raig de mots, les boques mudes
-les flors més amagades són descloses-
finit turments i deslligant cadenes.

Delicadeses de cristall rompudes.
Sorpresa de la serp entre les roses.
Esmeragda en el fang. Aigua entre arenes.

B. ROSSELLÓ I PORCEL

Publicat a «La nostra terra» (Mallorca, 1934)

Vicenç Calonge i Gustà / L'entrevista

VICENÇ CALONGE I GUSTÀ (Palma 1954) va decidir ser poeta un horabaixa de juliol, passejant vora la mar i amb la Seu com a testimoni de la seva pregonia vocació. Tenia desset anys i uns exemples cívics i poètics importants i molt propers. Foren els casos del poeta Josep Maria Llompart i del pintor i poeta Leandro Fuster. Perquè en aquesta edat tot és energia i rebel·lió. Per això, res millor que vessar sentiments i cabòries en el paper i a base de provatures, entrebancs, i algun petit encert, anar creant una obra literària que en el cas que ens ocupa porta una línia ascendent. Així des d'obres necessàries per anar formant-se com *Temps Ressuscitat* (1992) i *Rere el finestrell* (1996), arribam a obres més madures com *De quan les vaques boges no existien o no ens ho deien...* (1999), *Joc i Colors del Viure* (2000), *Del Mar que sóc* (2001), *L'Aigua del Temps* (2002), *Cant que s'interroga* (2002), *Molt més que un temple* (2004) i *Lladriola en cant* (2006). Properament apareixerà la seva darrera obra *Nu dins el Pactolos*.

- Qui o què t'ha empès a fer poemes?

És evident que l'exemple poètic i el vessant cívic de Josep Maria Llompart em va marcar molt. Així, em va mostrar un món molt adient per a un caràcter com el meu: inquiet, contradictori, somiador i intuïtiu. També Leandro Fuster amb la seva enorme paciència va conduir de forma encertada les meves dèries adolescents.

- Quins fets posaries en relleu de tota la teva trajectòria literària?

La constància diària en la lectura de poesia i el fet de compartir idees i consells amb mestres i amics poetes.

- Quina relació hi ha d'haver entre el poeta i la vida?

El poeta i la vida són amants. S'autoalimenten i d'aquestes espurnes de passió neixen versos que el poeta mateix, en ocasions, ni sap explicar.

- Quin camí no hauríem de prendre mai?

El de l'autodestrucció i el de la traïció.

L'autodestrucció és un corrent poètic que crea addició i al qual alguns poetes, enlluernats per la provocació, li reten culte. I el de la traïció, perquè no hi ha res més trist en aquesta vida que ser venut, amb mentides, per aquell o aquella que hom estima.

- Què en penses, del projecte de S'Esclop?

Conec molt bé a la gent de S'Esclop, perquè hem col·laborat plegats en moltes ocasions. La revista està consolidada i és una fita i un orgull molt gran poder col·laborar amb ella. És un referent ineludible de la poesia que es fa en la nostra llengua.

- Des del paradigma de la poesia, quina és la causa de l'existència humana?

Si entenem la poesia com a prototip del món sensible hauríem de pensar que la causa primera de l'existència humana hauria de ser el bé. Però ja sabem de les barbaritats de què som capaços i, per tant, cal que s'imposi en el món de les idees una resistent capa pacificadora.

- I quin és el seu destí?

El destí de l'home, des d'un punt de vista poètic, passa per una necessària revolució individual, la qual sumada a moltíssimes d'altres provocaria un nou renaixement. Però crec que això és una utopia, i el camí, ara per ara, és el de l'extinció degut a la manca de respecte cap a la natura i cap a nosaltres mateixos.

- Què destacaries com a cosa negativa d'aquests temps controvertits que ens ha tocat viure?

M'agradaria no haver de destacar res de negatiu. Però és evident que l'adoració als doblers ha fet passar a un darrer terme tots els valors humanístics.

Vicenç Calonge

“No cal queixar-se sinó fer”

- I com a cosa positiva?

L'aparició de noves tecnologies com Internet que ben utilitzades poden ser suma de coneixements a més d'obrir-nos els ulls tot contrastant les informacions que ens ofereixen des de distints àmbits.

- Què és per a tu Capaltard?

Capaltard és tan important com la meua pròpia obra poètica. Partint del no res, hem aconseguit en aquests setze anys de vida i compromís tot un seguit d'activitats que han permès, entre d'altres, l'aparició

de nous poetes que amb el pas del temps s'han confirmat com a valors emergents. Tot això sense oblidar la nostra labor en pro de la nostra llengua a base de recitals poèticomusicals per la major part dels pobles de l'Illa. En aquest punt he de mencionar, perquè és de justícia, l'enorme col·laboració del cantautor i amic Josep Arnau Estrades, el qual ens ha acompanyat en tot moment i circumstància. Així com les presències de Joana Maria Mas, Lluís Servera i els sempre savis consells d'Antoni Vidal Ferrando, Àngel Terron i l'encoratjament de Bartomeu Fiol. El balanç de *Capaltard* és totalment positiu, sobretot perquè, cal dir-ho en veu ben alta, la disposició del món artístic de Mallorca cap a esdeveniments d'aquestes característiques és gairebé total.

- La poesia pot canviar el món?

La poesia remou l'interior de les persones, et fa pensar. Per això és perillosa i ens volen minoritaris.

- Quina relació hi ha entre tu i la humanitat?

Particularment, sols deman el que jo mateix puc oferir: respecte!

- Com afrontes la qüestió de la nostra identitat?

Des de l'acció. No cal queixar-se sinó fer. Cadascú, evidentment, segons les seves possibilitats.

- Quina és la droga més perillosa?

Sens dubte que l'excés de poder. Exemples d'aquesta droga, al nostre arxipèlag, en tenim per donar i vendre.

Text i fotografia de **Josep Pizà i Vidal**

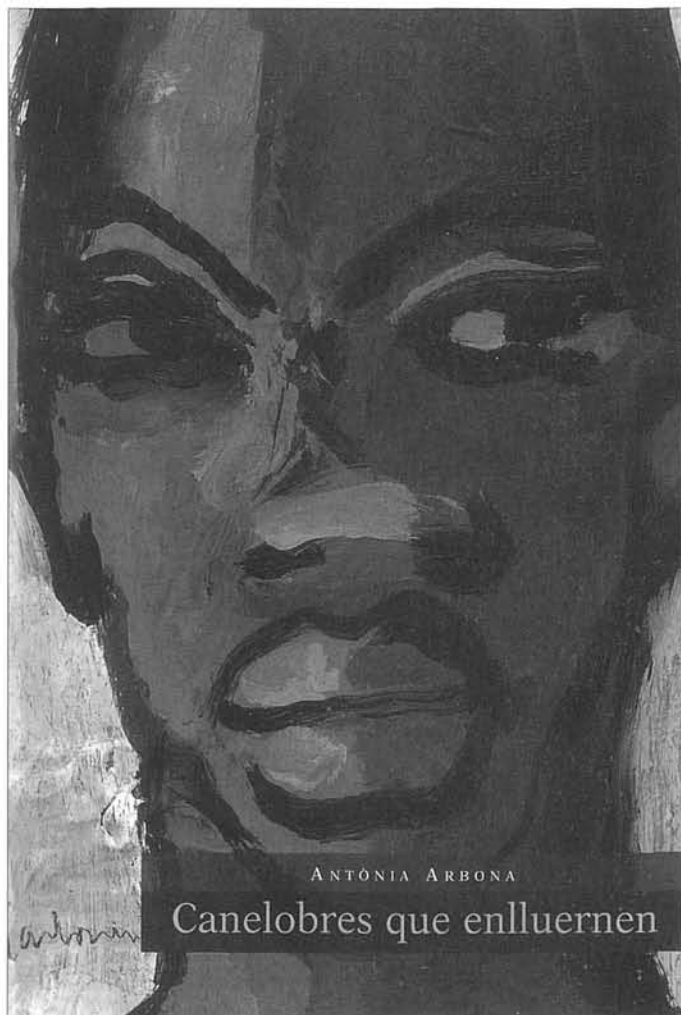
CRESPÍ I ALEMANY (Tècnica mixta sobre paper, 2001)

I

Les nostres veritats que cremen,
mal il·luminades per canelobres que enlluernen.
Fins que un dia, a força de foscor,
mentida o desconeixement esdevenen.

II

No temis a les grans ciutats, Georg Trakl,
perquè els boscos infernals et poden devorar i,
més que representar el repòs dels segles,
també poden ser un símbol de la Megamort.
El silenci de Déu pot entrar
en el teu atapeït indret. No ho oblidis.
Ara els nens ja no beuen llet amb estrelles.

Coberta de **Maria Carbonero**
(s/t, acrílic sobre cartró) del poemari
Canelobres que enlluernen
d'**Antònia Arbona**, publicat
per Lleonard Muntaner, Editor.
Palma (2008)

III

La ira d'aquests predicadors
desfà l'engany només a mitges:
els qui encara esperen una nova reverència
dels vells botxins veuen com als amics
els ulls se'ls escolen entre uns draps bruts,
esgarrinxats per unes falses aritges.
No miren enrere
per a recollir falses almoines.

V

Aquesta xafogor que ens crema els ulls
és quasi un insult per aquells qui, fora del temple,
encara esperen un Sant Joan Baptista
per a què els redimeixi.
Un roure entelat,
mal esguardat des de la finestra
-no seria millor un pi ver?-
ens recorda que cal anar a saludar Maria.

Tal vegada, el pi ver, en nom de tots,
ja ha saludat Maria.

VIII

Canelobres salvatges,
ni un petit bri d'herba
brostarà sota la pluja verda
ni la llum agostenca
obrirà escletxa o avenc
a aquest cec enteniment,
ja sota mínims.

Esguarda el rostre africà,
gens gèlid,
que ens anuncia la nova anyada.

IX

De festa permanent em parles?
No, la poesia
no és cap festa permanent.

És el miracle
de la llum del canelobre
que ens enlluerna,
és el llum que corre en zig-zag,
ben al mig de la tempesta.

De *Canelobres que enlluernen*

Antònia Arbona

EM PREGUNTE

Al capvespre s'incendien els colors dels núvols.
 Penses perdre't entre el cruixit de les fulles,
 l'ocre i el vermell de l'albereda.
 Al boscam de la memòria no existeix el temps,
 només imatges diluïdes que s'escolen pels braços.
 Al dematí mesures les distàncies dels somnis
 -la realitat t'ha descolorit les pupil·les-
 i cerques profunditats desconegudes
 que et trenquen el pit en mil bocins d'incertesa.
 Sobre l'escriptori, aquell retall de veus i de crits
 atrapats dins l'oblit de les mans,
 emmudint les respostes que enlairen els ocells.
 La boira s'apropa tranquil·la i enrarida a l'esguard.
 Sents la solitud com es fa inaccessible,
 com inunda la pell d'una foscor que creix dintre?
 Et preguntes si la solitud és un abisme que canvia,
 un espai buit de paraules, un camí cap a la introspecció
 o un punt de l'univers on tot es trenca...

(Inèdit)

Maria Carme Arnau i OrtsLLUÍS FLORENC, *El pintor* (2004)

Sal marina (2007)

ENYORANÇA

Ens agrada la nit, vestida de negre i mudada
amb els estels blancs i lluminosos que hi brodàvem
assegudes damunt el penyal cantellut, alguns dies estiuençs.

Però ara, amiga meva, què se n'ha fet de tu?
Consirosa i solitària, expandesc l'ànima i escric aquests versos
en el nostre paratge nocturn, impregnat d'escuma i sal marina.

El crepuscle de cap al tard va tenyir-se ben aviat
de negre, amb la pinzellada de tinta
que vessa la meua ploma quan t'escric aquests versos sobris.
Rest immersa en la foscor, perduda dins la mar,
que m'ofega i m'entela els ulls.

Sense tu, no puc contemplar la llum de l'infinit que brolla dels estels.
És en aquest instant que faig memòria i descobresc
que t'enyor.

FELICITAT

Un somni que mor, quan despertam amnèsics,
dins aquest entorn malsà.

AMISTAT

S'han trencat els murs de la inseguretat i el silenci,
deixes la por al calaix de l'oblit.

Quan m'esfilagarsaves la vasta madeixa
de veus inefables teixides en els fils del cor,
somniava desperta, petita en els teus braços.

VIATGE

Pronunciàrem un adéu amarg i trist
Érem dues ombres
dins la densitat
d'aquella boira humida de comiat.

Solament puc observar petits i tímids rajos de claror que no triguen a morir
dins aquella cambra: són evocats a reposar,
com nosaltres mateixos.

(Inèdits)

Margalida Tous Binimelis

René Char, encens de Reis

Possiblement la màgia dels reis d'Orient tengui el seu grau màxim de sorpresa quan el present coincideix amb un desig esperat i no acomplit fins aleshores. Feia temps que un amic -molt especial i molt amic- m'havia recomanat *Els fulls d'Hipnos* (1943-1944) de René Char i no el trobava a cap de les llibreries que tenc costum d'anar. Fins i tot, a la que hi tenc més tirada, el vaig encarregar i va esser endebades. Estava exhaurit. Però els reis de ca nostra (l'esposa i els fills, lògicament), amb l'ajut d'internet feren aquest petit miracle.

L'ofrena de dia 6 de gener de les reials majestats fou un exemplar d'Edicions 62 amb el número 11 d'*Els llibres de l'Escorpí - Poesia Universal del Segle XX*, amb traducció de Joaquim Sala-Sanahuja i pròleg de Serge Sautreau. És una edició bilingüe, on a les pàgines de l'esquerra hi trobam la versió original en francès, l'idioma de l'escriptor, i a la dreta, en català. Consta de 237 aforismes, consells pràctics, meditacions, tendreses, reflexions o qualsevol altre accepció que vulguem donar-li a aquests breus fragments poètics.

Parlant de poesia podríem començar amb un escandall dels que inclou el llibre i que ens apropen a ella, amb la veu suggestiva de René Char. Així podem transcriure les que segueixen a continuació:

19 - El poeta no pot romandre gaire temps a l'estratosfera del Verb. S'ha d'empeltar en noves llàgrimes i fer-se enllà, més enllà en el seu ordre.

83 - El poeta, conservador dels infinits rostres de la vida.

199 - Hi ha dues edats per al poeta: l'edat durant la qual la poesia el maltracta en tots els aspectes, i aquella altra en què es deixa besar amb bogeria. Cap de les dues no és però, enterament definida. I la segona no és pas la que preval.

D'altra banda, encara que al recull estan tots barrejats, podríem, si volem fer-ho així, destriar unes quantes mostres més, de temàtica diversa, però no absentes de veritat i saviesa.

62 - Cap testament no precedeix la nostra herència.

78 - El més important en determinades situacions és dominar a temps l'eufòria.

JOAN POMAR MIR

161 - Mantingues respecte d'altri el que t'has promès a tu mateix. Aquest ha de ser el teu contracte.

170 - Els rars moments de llibertat són aquells durant els quals l'inconscient esdevé conscient, i el conscient, no res (o verger inimaginable).

205 - El dubte és l'origen de tota grandesa. La injustícia històrica punya per no mencionar-lo. Aquest dubte equival al geni. No relacionar-lo pas amb la incertesa, la qual prové de l'esmicolament dels poders de la sensació.

227 - L'home és capaç de fer allò que és incapaç d'imaginar. La seva testa traça una estela en la galàxia de l'absurd.

Abans de continuar amb *Els fulls d'Hipnos* em vénen al cap, ara mateix, dues obres semblants, més properes en el temps i, especialment, ben nostrades. La primera, editada a Perifèrics l'any 2005, de Lluís Maicas amb el títol *La pedra viva*; i la segona, *Bombolles de sabó*, de Guillem Frontera, publicada a enSiola el 2006. Les tres tenen la mateixa concepció i format, i qui sap si algun dia estaria bé fer-ne un estudi conjunt i comparatiu. En quedí, però, constància i admiració pel seu magnífic resultat en totes elles.

Retornant a René Char (1907-1988) potser hauríem de dir que en esclatar la guerra és mobilitzat a Nîmes i enviat al front d'Alsàcia. Posteriorment, el juny de 1940, travessa el Loire amb la seva columna. Faig menció d'aquests aspectes biogràfics de l'escriptor nascut al bell poble de L'Isle-sur-la-Sorgue, perquè

dins *Els fulls d'Hipnos* hi ha uns quants fragments, els més llargs de tots, que ens descriuen en precisió i angoixa, les inacabables i obscures hores de la guerra. Així, al número 128, podem llegir:

El forner encara no havia tirat amunt la persiana metàl·lica de la botiga que el poble ja era assetjat, emmordassat, hipnotitzat, reduït a la immobilitat. Dues companyies d'SS i un destacament de milicians el tenien sota la boca de metralladores i de morters. Aleshores començà el suplici. Els habitants van ser trets de les cases i comminats a aplegar-se a la plaça major. Deixant les claus als panys. Un vell, dur d'orella, que no complia l'ordre prou de pressa, va veure com volaven a bocins, per efecte d'una bomba, les quatre parets i el sostre del seu paller. D'ençà de les quatre que jo estava despert. Marcelle havia vingut fins al finestró a xiuxiuejar-me l'alerta. A l'acte jo havia vist que era inútil d'intentar de franquejar el cordó de vigilància i de fugir pels camps. Ràpidament, vaig passar a una altra casa. L'edifici deshabitat on em vaig refugiar permetia, en cas extrem, una resistència armada eficaç. De la finestra estant, darrera les cortines esgrogueïdes, podia seguir les nervioses anades i vingudes dels ocupants. Cap dels meus no era al poble. Aquest pensament em tranquil·litzà. A pocs quilòmetres d'allà, seguirien les meves consignes i romandrien amagats...

René Char al llarg dels anys coneix Kandinsky que il·lustra al 1934 *Le Marteau sans Maître*, aplec de poemes que ha escrit d'ençà el 1927. I fa amistat amb Henri Matisse, Georges Braque i Albert Camus, al

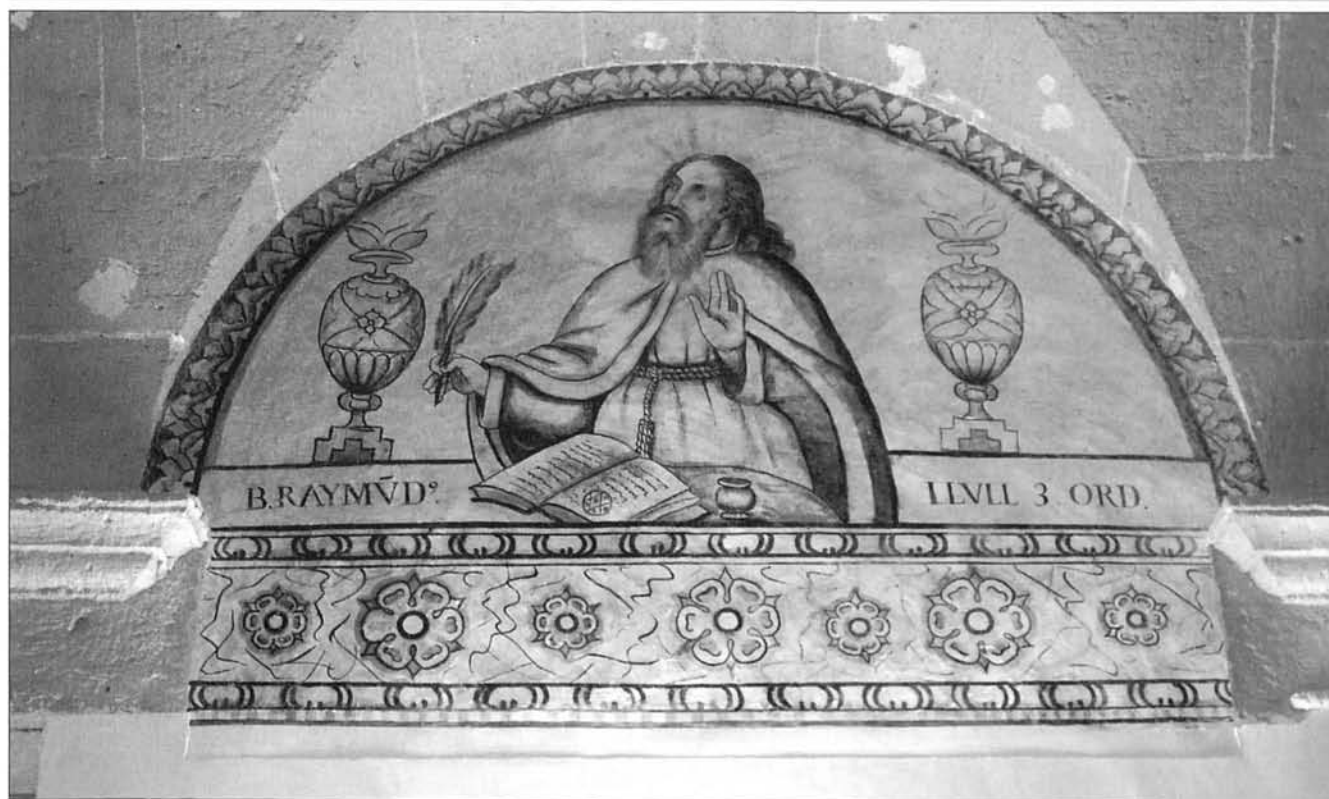
qual dedica *Els fulls d'Hipnos*. També té una intensa relació d'amistat amb Joan Miró, que participa amb litografies i altres reproduccions artístiques a diversos dels seus llibres. Ara mateix, dia 19 de febrer, s'han complit 20 anys de la mort de Char, i possiblement sia un bon moment per repetir del pròleg signat per Serge Sautreau els mots que segueixen:

Poeta de la revolta i de la llibertat, no ha acceptat mai la complaença, ni ha confós, segons la seva expressió, la revolta amb l'humor. Mai no ens cansarem de dir -i tots els homes, dia rera dia, ens ho confirmen- que hi ha dues menes de revolta: una que amaga d'antuvi una aspiració a la servitud, i una altra que reivindica desesperadament un ordre lliure en què, segons l'expressió magnífica, el pa seria guarit. Perquè Char sap que guarir el pa vol dir donar-li el lloc que li correspon: per damunt de totes les doctrines -i el seu tast d'amistat (Albert Camus, 1959, a «Essais», La Pléiade, pp. 1163-66).

Ja per cloure podríem repetir amb René Char, mastegant els mots i assaborint tots els gusts -tant l'agre com el dolç-:

Només els ulls són encara capaços de proferir un crit, o també, la lluna és d'estany viu i de sàlvia. Però sobretot: Formar part de l'embranchida; no prendre part al festí, que n'és l'epíleg.

Joan Pomar Mir

Joan: Ramon Llull, pintura mural del convent de sant Bonaventura, Lluçmajor, Mallorca (març de 2008)

ANTONI VIDAL FERRANDO va néixer l'any 1945. És poeta i narrador. Professionalment, ha exercit de mestre i professor d'institut. Com a poeta, entre d'altres premis, ha estat guardonat amb l'«Ausiàs March» (1985), el «Ciutat de Palma» (els anys 1985 i 1995) i la «Flor Natural» als Jocs Florals de Barcelona (1994). Encara que tota tria és arbitrària, dels seus poemaris destacariem *Cap de cantó* (2004), *El batec de les pedres* (1995), *Racó de n'Aulet* (1986) i *Calvari* (1992). En els darrers anys, s'han publicat algunes antologies de la seva poesia: *El jardí de les delícies* (2005), edició bilingüe en català i castellà, i *A cops de ferro i àlgebra* (2005). Com a narrador, és l'autor d'una trilogia sobre Mallorca en el segle XX, que s'inicià amb *Les llunes i els calàpets* (1994), continuà amb *La mà del jardiner* (1999), premi Sant Joan de novel·la, i ha culminat amb *L'illa dels dòlmens*, (premi de la Crítica «Serra d'Or» d'enguany). Així mateix, s'ha dedicat a la Història i n'ha produït alguns assajos. A la actualitat, viu, i hi gaudeix la seva prejubilació professional, a Santanyí, en la seva vila natal, on va conèixer i va tractar Bernat Vidal i Tomàs i Blai Bonet.

Actualment té en preparació un poemari que es titularà *Gebre als vidres* del que se n'inclouen alguns poemes en *Allà on crema l'herba. Obra poètica (1980-2007)*, llibre editat recentment per Edicions del Salobre que conté les obres següents:

Pròleg de Susanna Rafart: Antoni Vidal Ferrando o la inesgotable pro-vidència del mot,

El brell dels jorns (1986),

Racó de n'Aulet (1986),

A l'alba lila dels alocs (1988),

Els colors i el zodíac (1990),

Cartes a Lady Hamilton (1990),

Calvari (1992),

Bandera blanca (1994),

El batec de les pedres (1996),

Cap de cantó (2004),

Poesia esparsa,

Gebre als vidres (llibre en preparació).

Annex:

Josep Maria Llompart: *Pròleg de Racó de n'Aulet.*

Blai Bonet: *Antoni Vidal Ferrando: els Treballs i els dies.*

Jaume Pomar: *¿Una recerca de la bellesa o una ètica de la realitat?*

Vicent Salvador: *Pròleg de Bandera blanca.*

“És evident que Antoni Vidal Ferrando concep la poesia en termes d'expressió i de comunicació alhora. Fins i tot quan enlaira el seu llenguatge fins a zones difícils per a un lector no massa preparat, com ara s'usa, cerca una comunicació directa amb les coses que l'envolten. Jo l'he vist, en el camp santanyíner de terres magres, anomenant una per una les flors silvestres, les herbes, els arbusts, els arbres, els confins d'una terra petita que coneix bé en les seves grandeses i en les seves misèries”.

Jaume Pomar: *Pròleg a Cartes a Lady Hamilton.* Columna, Barcelona 1990.

“Antoni Vidal Ferrando és un poeta absolut, radical, total, un poeta sense trampes, sense perdó, sense excusa.

Apartat del món superflu i convencional que ens envolta, arrelat al món atàvic del seu Santanyí natal, Antoni Vidal Ferrando va ser poeta molt prest, però va publicar molt tard.

No es va deixar enlluernar per l'ambició de la fama o el gust de veure el seu nom imprès a una coberta i va madurar, en silenci, durant anys, el seu món literari fins que, segur i amb veu pròpia va iniciar una trajectòria fulgurant, plena de premis, que no l'ha apartat, però, del seu constant aprenentatge ni ha tacat d'envaniment la seva enorme humanitat”.

Ponç Pons: *Antoni Vidal Ferrando guanya la Flor Natural dels Jocs Florals de Barcelona, «El Mirall», núm. 68, Palma, maig/juny de 1994).*

“Tot i girar al voltant d'uns mateixos temes, la poesia d'Antoni Vidal Ferrando es renova constantment i troba a cada llibre noves formes i nous matisos amb què expressa uns continguts universals. La seva poesia ens parla de la crisi de l'home modern, esqueixat entre un ahir perdut i inabastable i un avui insatisfactori, i de l'etern dolor de l'home de sempre que, indefens davant la certesa de la mort, té la utopia, la memòria i la bellesa com a úniques armes.

D'aquí ve la validesa d'una obra, fruit de la maduresa vital i intel·lectual del poeta, que ha estat elaborada a partir d'un intens treball del llenguatge amb l'objectiu etern d'assolir la bellesa perdurable”.

Pere Rosselló Bover: *Els ferros niquelats de la memòria: una aproximació a la poesia d'Antoni Vidal Ferrando, in Estudis de llengua i literatura catalanes / XLII. Miscel·lània Giuseppe Tavani 1.* Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2001.

R.

Antoni Vidal Ferrando o la inesgotable pro-vidència del mot

Vet aquí dos fragments del pròleg de **Susanna Rafart** per a *Allà on crema l'herba. Obra poètica (1980-2007)*

Un poeta, un home

N' Antoni Vidal és un home..." Així definia Blai Bonet el poeta, l'any 1989, per il·lustrar fins a quin punt el marbre amb el qual ell modelava la poesia s'extreia de la vida mateixa. La paraula d'Antoni Vidal Ferrando (Santanyí, 1945) arribava en el moment d'entrar a les portes de la maduresa, amb la vivor de la cendra colgada de la poesia, que havia mantingut fins llavors en secret. Mestre, historiador, contemplador, la seva veu, a partir de 1985, es va mostrar continuadament al públic, amb dues fites importants fins ara, *Cartes a Lady Hamilton* i *Cap de cantó*.

La literatura, finalment, contra tota dita popular, ha estat el pa nodridor de la seva existència. En els començaments, l'amistat i magisteri de Bernat Vidal i Tomàs, sota el qual es presentava un jove poeta empeltat de poesia lorquiana, i el reconeixement de Blai Bonet foren decisius; com ho foren, en la formació de l'esperit, la infància malaltissa, les rondalles i les lectures de les grans novel·les d'aventures. Les tertúlies de Santanyí que acomboiava Vidal i Tomàs, a les quals acudien Fiol, Frontera, Antònia Vicenç, Miquel Dolç, Francesc de Borja Moll, Llompart, Vidal Alcover i molts joves dels anys seixanta, van ser el caliu de futures i renovades vocacions literàries.

Antoni Vidal Ferrando sembla sorgit de la feresa siciliana: fill d'una illa, esquerpa a vegades, i mediterrània, el seu to s'ha apropiat a l'essència, al determinitranscendent, a l'amor pel llenguatge, però lluny, tal com afirma ell mateix, del "missatge imperatiu". El poeta obre el cabdal de rius diversos perquè el lector hi flueixi lliurement: els colors de l'ànima, els colors civils, els colors de l'amor, els colors de la mort. En els anys del realisme social, la dificultat per a ell és l'haver de renunciar a l'acord més íntim de la lírica. A les darreries dels seixanta, tornat de Menorca, on exercia de mestre, gaudeix de pocs incentius literaris, veu críticament els seus primers intents i no troba les seves creacions a l'alçada de les de Fiol o de Miquel Àngel Riera. Aquests anys de tenebres el fan emmudir -tot i que són anys de gran profit intel·lectual, perquè estudia història mentre fa de mestre a la Colònia de Sant Jordi, al col·legi de Ses Salines i a Santanyí-; però els anys passaran, i el poeta recuperarà la veu més íntima per a la qual està dotat.

L'art com a font inesgotable

¿Són les obres d'art objectes acabats o formes en procés del pensament extern dels homes de cada temps?: "Les obres d'art no estan fetes per ser explicades, sinó per actuar com a estímuls existencials o culturals", respon el poeta de Santanyí. Antoni Vidal Ferrando es planteja la seva funció i naturalesa dins la poesia mateixa.

En una altra comunicació titulada "Poesia i veritat" diu "que una obra d'art sigui inabastable només vol dir que ni el seu capital profètic ni la seva energia no s'esgoten; no que no puguem saber res de les circumstàncies que l'han feta possible". El poeta ha reflexionat sobre la condició artística i les conclusions que n'extreu ens porten a una praxis definida per unes semblants condicions: emoció, ambició, i utilitat vital de la poesia: "Les preguntes, que són la veritat de l'art" és un dels béns manifestos en les darreres planes d'aquest llibre.

Susanna Rafart

Per cortesia d'Edicions del Salobre
info@edicionsdelsalobre.com
www.edicionsdelsalobre.com

ROMEU

Des del desesme, penses la distància com una asimetria groc llimona.
La set, el sol, els arbres deïcides.
Camines soledat i pols negres
preguntes esdevenen el tribut
que pagues per desafiar la mímica,
els riscos de l'horitzó. Quan creix la nit
i, contra un vent de ferro, passen somnis
d'oasi, quan els astres són renúncia,
no saps d'on treure forces, caminant.

Antoni Vidal Ferrando

D'El batec de les pedres

Premi «Ciutat de Palma
Joan Alcover», 1995.
1ª edició, Edicions 62,
"Els llibres de l'Escorpi"
Barcelona, 1996.

Fluir, estimar, escriure (*)

*Venim de l'abrivada oració dels Déus
de les burballes que quedaren en l'intent per repetir-se,
del crit gutural que era, primer, una cançó de goig,
del bell encontre del foli blanc i l'escriptura imperfecta*

Fa alguns anys, el Centre Cultural Capaltard publicà un llibre titulat *Vint-i-una poetes per al segle XXI*, un intent prou lloable de mostrar al lector de poesia que, per increïble que sembli, és possible reunir en un sol volum una vintena llarga d'escriptors catalanes nascudes entre 1965 i 1984 per a les quals, en paraules de Montserrat Abelló, autora del pròleg, "la poesia és un endinsar-se en el jo poètic, un espai de llibertat on expressar tot allò indefinit que d'altra manera mai no es formularia, que agrada, que angosta, que sorprèn i es fa visible a través de la paraula i la màgia del seu so i el seu significat profund".

Crec que aquesta declaració de principis sobre allò que constitueix el fet poètic i les seves nombroses manifestacions resulta d'allò més escaient en el cas de la poetessa que avui ens ocupa. Els que tenim la sort de conèixer na Francesca Pujol sabem perfectament que per a ella la poesia, el fet d'escriure en definitiva, és gairebé una necessitat vital, una prolongació del seu jo vital on reconeixem a la perfecció alguns dels seus més íntims racons i parcel·les. D'aquesta manera i en la meua opinió, els poemes de Pujol són com els petits cristalls d'un calidoscopi que ens mostren tota la gamma de colors i matisos amb què es tenyeixen les més variades emocions, i que poden anar des del llampec vitenc, gairebé tallant, fins a les tènues irisacions que conformen una malenconia subtil, que tanmateix no defuig els sòrdids perfils d'una realitat que no li és aliena:

Estroncà amb la seva absència
tot el líquid potable que vessaven els llavis d'ella,
la tenyí de perfídia,
la deixà rude, desfermada, espia d'uns desitjos aliens,
dormint la gatera.

Són, en definitiva, les artèries per on circulen els mots curiosament seleccionats, la saba del viure que ella endevina a voltes espessa com el visc que avança lentament i fatigosa, hom diria que a punt del col·lapse, com ara en aquests versos corresponents al poema "La japonesa":

MIQUEL ÀNGEL LLADÓ RIBAS

Fotografia de Josep Pizà i Vidal

Amb lentitud estilogràfica absorbeix el diàleg de mirades,
romp la murada, tamisa la pedra,
vesteix el record de plàstic i pena.

En altres ocasions, emperò, l'artèria s'eixampla donant pas a un flux generós que corre sense traves pel llit dels sentiments i les emocions, que llenega sense temor fins a estimbar-se en els gorgs del plaer i la gaubança, que frueix dels estímuls que l'amor li brinda i als quals es lliura sense reserva, com ara en aquest altre poema titulat "La besada":

No té aturall la teva abraçada abundant i verda,
i els teus cabells d'atzabeja
resten sedosos totes les aubes.

Només caldria retreure a Francesca que ens hagi privat del gaudi de poder acarar les seves belles composicions amb les conegudes obres d'art a les quals es refereix. Tanmateix supòs que la culpa la tenen més aviat els gairebé minsos pressuposts de què pateix el conreu de la poesia a les nostres sofertes contrades culturals. No és menys cert, tanmateix, que en alguns dels poemes d'*Art-èries* (un títol que, per cert,

FRANCESCA PUJOL

Fotografia de Joan

evoca plasticitat i lleugeresa a l'ensem, com la mateixa poesia) la minuciositat i el rigor en la descripció dels detalls amb què ens regala permet imaginar-nos amb força exactitud l'univers pictòric que ha inspirat la seva composició. Un immillorable exemple d'això el tenim al poema "Odalisca", tota una exhibició de sensualitat no gens gratuïta, amarada d'un erotisme tan envoltant com suggeridor:

La línia corba del seu perfil
augura un vol d'ocell
perfumat de cúrcuma i desig.

No fa gaire vaig llegir que per assolir l'equilibri que tant anhelam la nostra ment hauria de funcionar exactament igual com ho fa el nostre cor, un òrgan que mai no es deté i que no obstant això treballa el 50% del temps quan expulsa la sang i descansa el 50% quan la sang entra. Hi ha qui diu que en aquesta proporció vital rau precisament la intel·ligència i la sensibilitat, una fórmula que tal volta estigui en la mateixa essència de la poesia. Al meu parer l'obra de Francesca Pujol s'hi acostava bastant, a aquest ideal: no escatima recursos estilístics però sap impregnar els seus poemes de la fibra necessària perquè no esdevinguin mers exercicis estilístics. Les imatges que hi utilitza ens corpenen per aquesta sàvia barreja de mesura i bellesa que només els que ens passam hores i hores davant el full en blanc sabem com és de difícil d'aconseguir. Hom diria que res no és banal ni gratuït, en la seva obra, com tampoc segurament no ho és en la seva persona. De la qual cosa podríem concloure que

ambdues, obra i persona, no són sinó una manifestació honesta i generosa de la seva manera de ser, una realitat vivent que estima i que coneix els viaranyes del plaer i el dolor potser també a parts iguals, com la dona que és i, m'atreviria a dir també, com la multitud de dones que representa:

Som una illa de paisatges muntanyosos
amb un gira-sol gegantí al cor,
com un pastís farcit de desig i avencs.

I en aquestes *Art-èries*, hi ha, com no, un destacat lloc per a la tendresa. Qui sap si aquesta no és precisament la síntesi de la intel·ligència i la sensibilitat abans ressenyades, o si més una cosa que s'hi acostava bastant. Francesca sap que per retrobar-la, la tendresa, sovint no queda més remei que acudir als paradisos perduts, molts dels quals, com sabeu, romanen encara intactes en algun racó de la nostra infantesa. N'és una excel·lent mostra el poema titulat "El nin i el titella", d'ecos indissimuladament picassians:

Jo, de nin, gaudia d'un cel blau intens
i els arbres que em servien de recer tenien fulla perenne.
Jo, de nin, mirava de front les coses,
i somreia.

Una poetessa de flors i violes, potser pensarà algú que no hagi llegit encara el llibre. Si és així, li recomanaria encaridament que llegís fil per randa el poema "Espanya carpetovetònica", un magnífic convit a la reflexió d'allò que mai no hauria de tornar a succeir. I, si m'ho permeteu i atès el període preelectoral en el qual ja estam immersos, una sa exercici memòristic per als nostàlgics de rànies prebendes i privilegis a costa dels de sempre, aquests homes desnodruts d'horitzons / i nens que juguen agenollats amb estels dels quals ens parla.

Crec que convindria anar acabant. Res millor que la pròpia poesia en boca d'un excel·lent rapsode com a colofó a tota aquesta prosa potser supèrflua, però en tot cas tan sentida com benintencionada. Permeteu-me que ho faci amb els versos del darrer poema, "Autoretrat", amb el qual clou el llibre i que són una reivindicació per se del fet d'escriure com quelcom definitivament alliberador. O, senzillament, balsàmic:

A vegades em sent paralítica i les sabates no em calcen,
però aviat, si em fallen les cames, prenc el vol.
A vegades prenc el vol,
i escric.

Miquel Àngel Lladó Ribas

(*) Text de presentació del recull *Art-èries* de Francesca Pujol que tingué lloc l'1 de febrer de 2008, a Illa de Llibres, en el Centre cultural La Misericòrdia de Palma

MATIES TUGORES I GARAU, de pares mallorquins, va néixer en la segona meitat del segle passat a Valenciennes, ciutat del nord de França, on va fer estudis d'administració comptable. És diplomad en llengua francesa per diverses institucions. Va estudiar teatre amb el director d'escena Paul Plaisant al C.A.D. de Valenciennes.

Publica habitualment poesies en revistes franceses i col·labora a *S'Esclop*, on ja ha presentat els següents poetes francesos: Olivier Demazet, Claude Michel Cluny, Yves Broussart, Jean-Yves Le Guen, Jean-Paul Mestas, Emmanuel Berland, Jean Chatard, André Marissel, Gérard Noiret, Nathalie Lescop-Boeswillwald, Max Alhau, Pierre Descamps, Henri Heurtebise, Annie Salager, Pierre Perrin, Pierre Dhainaut, Arlette Chaumorcet, Claude De Burine, Laurent Bayart, Nathalie Alsac, Matthias Vincenot, Jeanne Maillet, Pascal Boulanger, Claude Guerre, Jean Joubert, Gilles Lades i Michel Bénard.

Maties Tugores ha publicat recentment l'article *Les lleis antisemites de Pétain, mariscal de França* a la revista «Segell» (publicació mallorquina especialitzada en temes de cultura jueva), i properament hi publicarà *Vichy i els fitxers jueus* i *L'espoliació dels jueus de França*.

També ha presentat, en diverses revistes franceses, a poetes de llengua catalana com Antoni Vidal Ferrando, Bartomeu Fiol, Àngel Terron, Vicenç

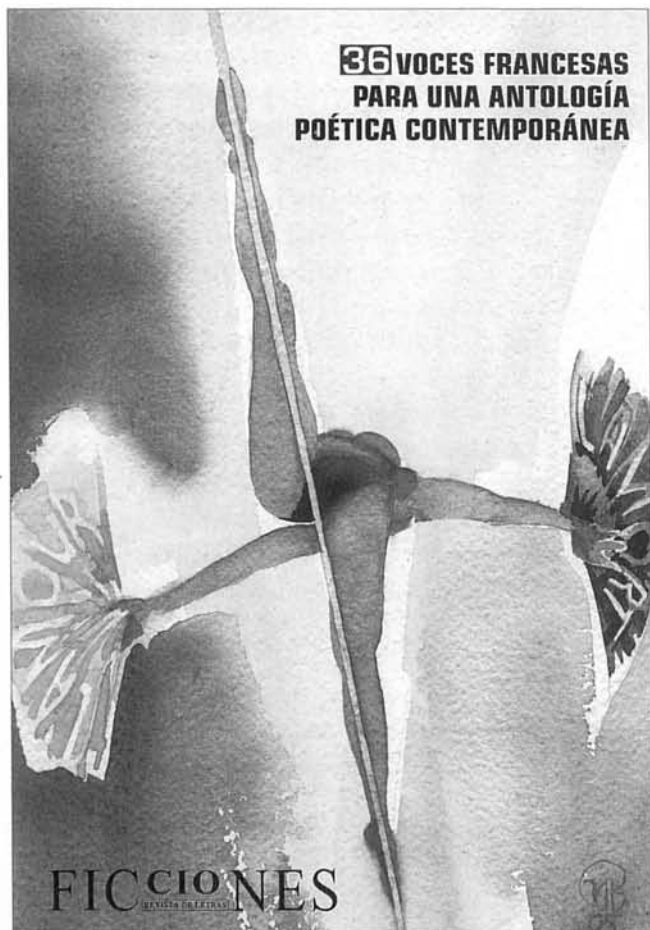
Maties Tugores, fotografia de Magdalena Vidal (2006)

Calonge, Pere Rosselló Bover, Antoni Clapés, Jaume Mesquida, Josep Lluís Aguiló, Gabriel de la S. T. Sampol, Biel Mesquida, Albert Herranz i Xavier Abraham.

Maties Tugores ha publicat *Eternitats i Antologia del Premi Henry Meillant* i, així mateix, està inclòs en les antologies de Documenta Balear i del Cercle de Belles Arts de Palma. I ara acaba de publicar a Edicions Ficciones de Granada, una antologia de trenta-sis autors de poesia francesa contemporània, amb il·lustracions de Nils Burwitz i Ginés Liébana, que inclou els poetes següents: Alhau, Balteg, Barnaud, Berland, Beyeler, Blanchard, Boddaert, Bongiraud, Bonnefoy, Broussard, Chatard, Chaumorcet, Cluny, Cossem, De Burine, Deguy, Demazet, Dhainaut, Gdalia, George, Hân, Heurtebise, Lavour, Marissel, Mazo, Meillant, Monnereau, Perrin, Pleynet, Ray, Rouffanche, Sacré, Temple, Thuillat, Verdonnet i Vincenot. I, d'altra banda, amb l'escriptor Cristòfol Serra l'uneix la seva compartida passió per la literatura francesa, confirmada per les llargues xerrades que ambdós han sostengut i que mantenen i, sobretot, els uneix l'amor per les paraules; l'evidència fefaent de la qual és la recent aparició de *Curolla del mallorquí dadà* (ed. per Olañeta), i de *Vauvenargues, obra selecta*, (publicat per Cort).

El 2007, en el II Concurs de poesia Pobles de Llevant, li varen atorgar el tercer premi de poesia. Continua escrivint poesia, inspirat pels déus de l'Olimp i per William Shakespeare. La seva millor descripció es troba en una frase de Isis Urania: "*Jo sóc el que sóc, el que he estat i el que sempre seré. Ningú, mai ha aixecat el meu vol*".

R.

Coberta de «Ficciones» per Nils Burwitz

Poetes francesos d'avui / ALAIN LACOUCHIE

ALAIN LACOUCHIE va néixer a Limoges i és professor d'anglès. Ha publicat més de quinze llibres de poemes, dels quals destaquem *Natures mortes, à deux voix* (Ed. Encre Vives), *Lui ou moi* (Ed. Encre Vives), *Instants bien que mal* (Ed. Cahiers de Poésie Verte), *Les Rapaces* (Ed. Hautécriture)... Alain Lacouchie ha participat en més de deu antologies i la crítica n'ha dit: "...Una escritura molt personalitzada" (Bernard Desmaretz); "...Força, buf, un talent visionari" (Jean-Claude Martin); "... la permanència del dubte..." (Jacques Simononis); "...És vostè un vertader poeta" (Pierre Boujut).

Parce qu'il faut survivre.

*Pas de repos: rage ou crève,
souterrain ou crève.
Demain, le ciel est dur,
comme les ombres des sous-sols.
Tu souffres, pylône après pylône,
-cent, deux cents- vomir,
prisonniers à compter;
et tes cris, en rut comme en sang,
la souille, la rouille,
brandir ta rage,
ton sang arracher, à crier.*

Peur. Corbeau rouge

*inquiète le soir,
comme en dessaignements,
racines ou étangs sourds,
et coup de grâce. Pleure lourd...*

*Corbeau rouge, obscur.
D'asphalte sur les heures et les heures.
A quel regard de sarriette,
à quelle utopie de cygnes et de feu?
En pointillés,
la danseuse envoûte les frivolités
d'ibis éclatants.*

Haine. Haleter, comme un chien hurle.

*Comme un chien; et, bien sûr, j'en suis.
Un chien passe la mort, boit mon sang.
J'ai sommeil. Le caoutchouc se consomme,
comme d'enfer, ou les criards en détresse.
Pas de répit pour les cuivres: étouffe!
Brut de souffles qui tranche la vie.*

Perquè és necessari sobreviure.

*Res de descans: enrabiat o mor,
subterrani o mor.
Demà, el cel és inflexible,
com les ombres dels subsòls.
Sofreixes, portalada darrera portalada,
-cent, dos-cents - vomitar,
presoners per comptar;
i els teus crits, com en zel, com en sang,
el fangar, el rovell,
brandar la teva ràbia,
la teva sang arrancada, per cridar.*

Por. Corb vermell

*intranquil·litzes la nit,
com dins dessagnaments,
arrels o estanys sords,
i cop de gràcia. Plora fort...*

*Corb vermell, obscur.
D'asfalt amb les hores i les hores.
Per quina mirada de sajolida,
per quina utopia dels cignes i del foc?
Amb passes petites,
la ballarina embrixa les frivolitats
dels ibis resplendents.*

Odi. Panteixar, com un gos udola.

*Com un gos; i per cert, soc un d'ells.
Un gos crida la mort, beu la meua sang.
Tinc son. El cautxú es consumeix,
com l'infern, o els cridaires en perill.
Sense descans pel metall: ofega't!
Groller de bufs qui talla la vida.*

Contenidors, fotografia de Josep Antoni Calvo i Femenies

Surt al carrer

i veig els contenidors
de colors
i les bosses
en el lloc equivocat.

Veig els cotxes
mal aparcats de sempre,
la brutícia pertot arreu,
el desgavell urbanístic,
els avions que volen baixos
mentre sent els crits dels motors.

Acluc els ulls uns instants
i em qued perfectament
integrat, en un caos harmònic
que sempre ens acompanya.

És el nostre caos i, per això,
a la nostra manera,
l'estimam incondicionalment.

Josep Antoni Calvo i Femenies

Del llibre *Tendència al caos*

(Editat per Can Sifre, Palma 2007
dins la col·lecció L'Argentera)

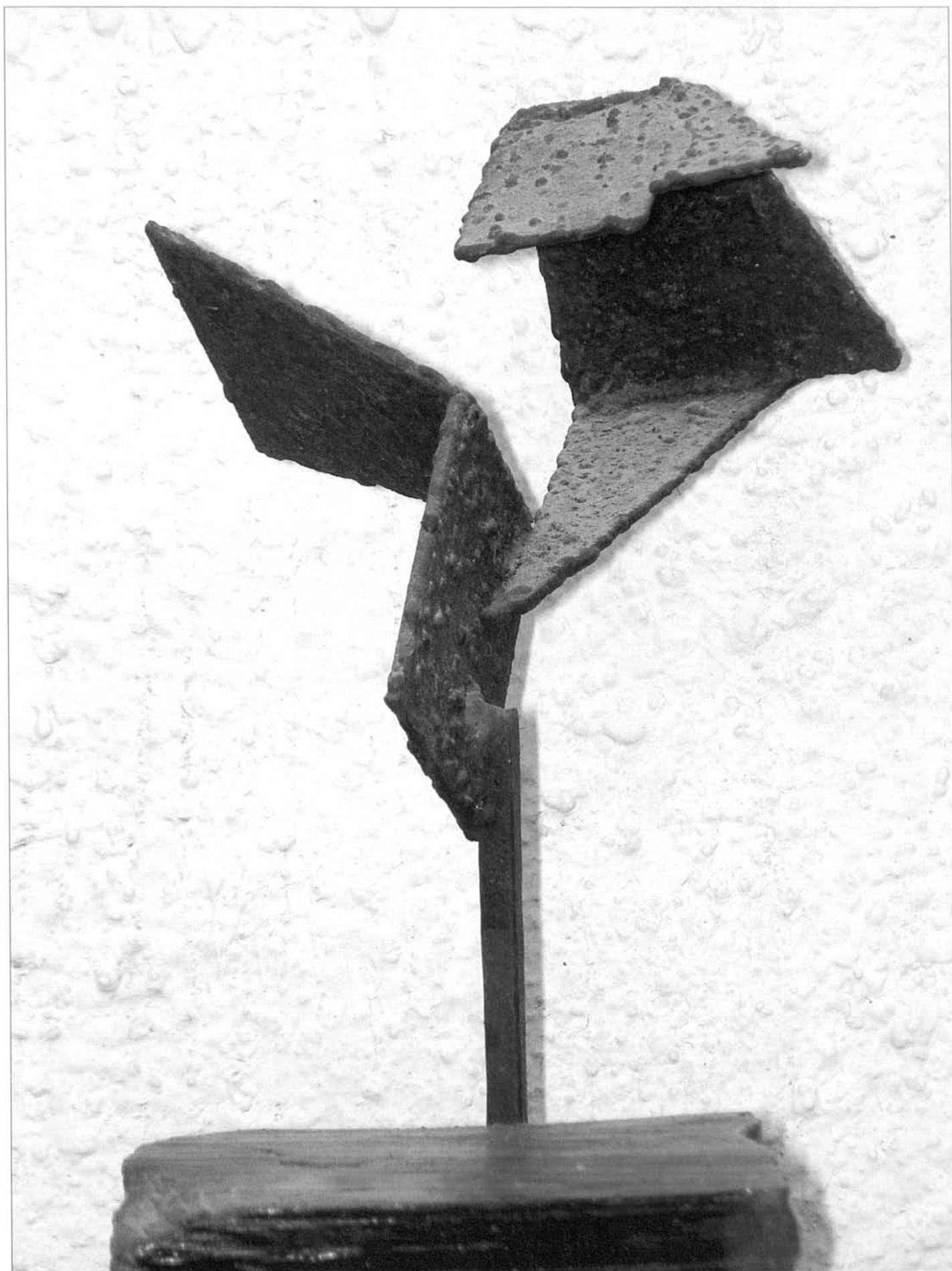
TENDÈNCIA AL CAOS

JOSEP ANTONI CALVO

Al carrer, el sol em somriu,
mentre il·lumina els contenidors
de colors vius i llampants.

Bosses pertot arreu em recorden que,
la majoria d'éssers d'aquest món,
encara no saben per a què serveixen.

Alguns vidres, un bocí de coca i
un ca que llepa tot el que troba,
sota un sol que em fa brollar la suor.

GASPAR SERVERA, S/T escultura en ferro

Insomne

Robert Taylor i Richard Widmark creuen mirades de mort
en un canal privat. Tensió a l'ambient. El duel és real.
Ella cada cop més absent, ofega en sèrum passats en plata,
temps irrecuperables. Davalla el record, com un tir,
gota

a

gota,
per a cremar-li les venes. Els crèdits finals.
L'extinció d'una vida que prest deixarà de ser-ho.

El xiulet estrident de la carta d'ajust,
la maquinària, l'acabament del seu drenatge...

L'espera del dring dels esperons
de l'adversari és l'únic que li queda.

I aquest insomni persistent, a prova de bales.

El contemplador

Mai atura d'escriure, com qui treballa
l'argila per sortir d'un món estrepitós
i salvatge -ple de salvatgina-.
Disposa, amb l'ordre de les seves paraules,
el blau del portixol, l'ombra més grossa,
i com un visionari - amb encert, algunes vegades-,
el futur que ens espera.
Repensa els mecanismes i submecanismes
psicològics de la construcció d'un escrit.
Ell dóna l'ordre, i sap quan tot s'acaba.

Morituri te salutant

La mort és un succés més,
quelcom inevitable en el pas del temps,
no molt més important que qualsevol altre fet.

Tampoc aquest axioma irrefutable ens ha de dur
a una espera absurda -a parar l'ham-, sinó
més bé hauria de servir per eixamplar el trajecte,
sense la necessitat de botar les marjades
de l'enteniment, i estendre'ns com una heura
i no restar per sempre immòbils,
com ho fan els peixos, o les bales de palla
en els camps de llevant.

Joan Cabalgante Guasp

Poemes de *Camí fondo*

Va ser publicat pel Govern de les Illes Balears, Conselleria de Presidència i Esports, i la Fundació ACA, sota el títol «Certamen de Literatura. Poesia en castellà i en català» Art Jove, 2005. Va ser guardonat amb el primer premi de poesia en català *ex-aequo* amb *L'illa de les primeres coses* de Biel Pons

Secrets de nit, petxines massa fràgils.

Mireia Lleó

La vida de vegades ofereix,

als caminants desperts,
petits racons on aturar-se,
escletxes minúscules on reposar
i prendre consciència del temps,
els angles llimats i la certesa
d'un esdevenidor inabastable.
Llavors et sorprens obrint caut
el petit cofre de la memòria
on hi guardes, a voltes inconscient,
la penyora secreta i fràgil
de tants combats viscuts.

Carles Cervelló

(Inèdit)

TOMEU ESTELRICH: *El país de la infantesa* (2007). Escultura feta amb pedra, ferro i tela sintètica (68 x 70 cm). La fotografia la va fer el mateix artista, qui diu: "La idea de la bicicleta manipulada és el trànsit per les diverses etapes vitals per les que travessa tot ésser humà. Haver estat infant és com haver viscut en un altre país. I no és un tricicle qualsevol: és la pròpia jogueta de la infància, que afortunadament vaig poder recuperar i transformar. Aquesta és, en poques paraules, la història de la bicicleteta".

**Blanca Llum Vidal &
Emili Sánchez-Rubio**

CEMENTIRI SOTA EL MAR

Quantes dones han mort dins mi.
I com pesen.
I com s'arrapen als budells i les costelles.
Veuen en mi una platja,
i decideixen venir a morir,
creuen que tenen dret aquí
a fer la purga i quarantena,
i duen els seus cossos enormes de balena,
arrossequen els seus ossos cansats,
els seus turmells, llurs artèries,
els maltractaments d'altres homes massa estúpids,
idees buides,
els seus turments, les seves dèries,
molta sofrença i el darrer bri esgotat de l'estimança.
Jo ho deix ben clar des del principi:
Aquesta mar calmada que ara us pensau veure
tan sols és un miratge;
però s'encaparren, ja ho tenen decidit:
han vingut a varar els seus cadàvers de princesa
a l'arena blanca que han intuït en mi.
No, no, jo bec cervesa, i de vespre vi,
i bec whisky, molt de whisky,
i m'empasso el fum de les cigarretes,
i a vegades ni es pot dormir de fum
per on jo he passat,
i escric!, fins i tot escric,
i em surten versos bàrbars,
descompostos des del centre i quasi sempre són tristíssims,
són dotats d'una bellesa inútil...
Però elles,
ancorades d'ànima a l'arena, ja no escolten,
just s'esforcen en el darrer sospir.
I jo em deman,
qui les porta, moribundes, mar atzarosa, fins a mi?

Emili Sánchez-Rubio

*I jo em deman,
qui les porta, moribundes, mar atzarosa, fins a mi?*

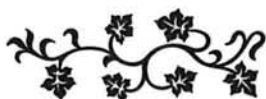
Emili Sánchez-Rubio

DIT TOT A CRIT

Jo crec que són elles les que s'hi porten
amb cos de balena
amb ulls de sardina
i amb pell de sirena
fins allà al fons
al fons de la mar
la mar del voler
del joc de la veu
del truc de l'amor
i que a sobre s'hi aboquen
i no aguanten el pes
i els cau l'esperit
que tot enaiguat els queda molt fi,
tan fi com d'alga
d'alga entre onades
que és com un vers
i d'aigua salada
fruit entre cames,
allà on l'univers és l'infinit
dit tot a crit a crit de plaer,
però esbudellat dins la balena
i enllagrimat per la sardina...

Jo crec que són elles les que s'hi duen
endins a la platja
a la teva platja
potser un mal miratge
però de platja tova, de mal caminar
i a més ho fan nues
i cerquen el sol que creuen que tens
i tenen raó, te l'has quedat tot
i sí que ho fan nues
el cabell se'ls embulla,
les mans s'esfileguen,
el cor se'ls inunda
i la mort és de fang, de roc i petxina
allà endins la platja
o al fons de la mar
on el naufragi serà amarg
però l'amargor serà d'amor
l'amor serà la barca
i mar endins, els pescadors...

Blanca Llum Vidal

Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol

Passeig de Marratxí, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Tel. 971 - 28 51 23

Anunciau-vos a

S'Esclop

Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat

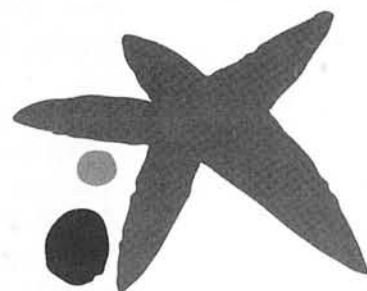
Telèfon 639-954223

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap original que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció - que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai - hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del D.I., l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si l'escrit procedeix d'un col·lectiu, el signarà, com a

mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar qualssevol suggeriments, envieu-nos-los a l'apartat **5222 de Palma, districte postal 07011, Mallorca, Balears**

S'Esclop, Quadern cultural surt cada dos mesos i es pot adquirir a quioscs i llibreries per 3,25 euros o també mitjançant subscripció: sis exemplars a l'any per 13,50 euros.

"la Caixa"

**235 Oficines
al seu servici**

*L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma, al seu servici*

EUFEMISMO

*Es tan terrible decir que te he olvidado
que digo que tengo algodón en la memoria,
para que creas al menos que tu recuerdo me es grato.
Pero nada hay que me lleve a evocarte,
ni el dolor, ni la dicha,
nada.
Rectifico,
me mueve el afán por encontrar un pretexto,
el afán por escribir sobre la palabra eufemismo.
Terrible paradoja
tener que recordarte
para decir amable
que sólo eres algodón en mi memoria.*

De la part titulada

Métrica del encantamiento, la predicción, el conjuro

El naufragio de la niña de tu ojo derecho

*La niña de tu ojo derecho ha perdido la infancia,
y todas las imágenes que ha visto se sumergen en
[llanuras abisales,
el océano reclama a la niña de tu ojo derecho,
y la hunde en su seno,
diligente le quita las sandalias,
quiere el agua que las huellas dejadas en la arena sean
[leves,
que se borre de la tierra cualquier reflejo que hable
[de su paso.
Por eso la marea arrebatada a la costa los restos de su
[sombra,
y entrega al horizonte los colores que ha visto.
Mezcla el océano olvido con arena,
y escupe en la niña de tu ojo derecho con la saliva
[sagrada de los naufragos.
Un blanco duelo de espuma la llama por su nombre
[de sombra,
por un instante le hierva la memoria,
sal, algas, horizonte y arena,
tu niña se pierde entre jirones,
el abismo le arrebatada la infancia y las sandalias.*

De la part titulada

Métrica de un naufragio simbólico

EUFEMISME

*És tan terrible dir que t'he oblidat
que dic que tenc cotó en la memòria,
perquè creguis almanco que el teu record m'és grat.
Però res no hi ha que em dugui a evocar-te,
ni el dolor, ni la ventura,
res.
Rectific,
em mou l'afany per trobar un pretext,
l'afany per escriure sobre el mot eufemisme.
Terrible paradoxa
haver de recordar-te
per dir amable
que sols ets cotó en la meua memòria.*

El naufragi de la nineta del teu ull dret

*La nineta del teu ull dret ha perdut la infància,
i totes les imatges que ha vist es submergeixen en
[planures abissals,
l'oceà reclama la nineta del teu ull dret,
i l'enfonsa en el seu si,
diligent li lleva les sandàlies,
vol l'aigua que les petjades deixades a l'arena siguin
[lleus,
que s'esborri de la terra qualsevol reflex que parli
[del seu pas.
Per això la marea arrabassa a la costa les restes de la
[seva ombra,
i lliura a l'horitzó els colors que ha vist.
Mescla l'oceà oblit amb arena,
i escup a la nineta del teu ull dret amb la saliva
[sagrada dels naufragos.
Un blanc dol d'escuma la crida pel seu nom
[d'ombra,
per un instant li bull la memòria,
sal, algues, horitzó i arena,
la teua nina es perd entre esqueixos,
l'abisme li arrabassa la infància i les sandàlies.*

Elena Soto García

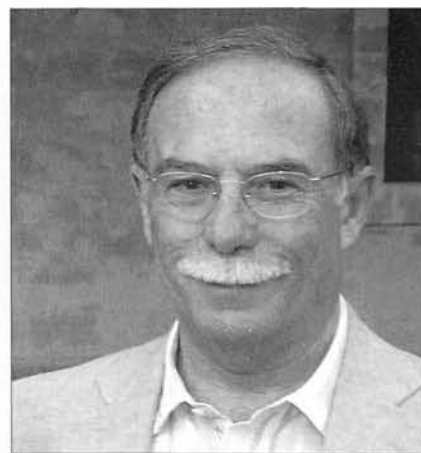
Traduït per **Magdalena Vidal**

Del poemari *Métricas del alma*
Premi «Carmen Conde» (2003)
Publicat per Ediciones Torremozas s.l.
(Madrid, 2003)

Gregori Mir: l'amic i el personatge

Ara deu fer una quinzena d'anys que vaig conèixer personalment Gregori Mir. Concretament em refereix a l'home, perquè, durant la moguda clamorosa dels seixantes, el personatge ja començava a ser popular dins els àmbits minoritaris de la cultura catalana de Mallorca. Aleshores Gregori Mir era un jove llicenciat en dret compromès amb els problemes del país i una mica tocat pel verí de la literatura. Quan encara no era universitari, ja havia lliurat alguns poemes a la revista literària «Ponent», en els quals s'expressava en tons existencialistes i crepusculars («El meu cor té arbres negres», escrivia. O: «...i me sentia horabaixa / d'un dia jamai nascut»). Però el seu nom començà a sonar de debò a partir de la participació que va tenir en les «Aules de Poesia, Teatre i Novel·la», organitzades des de posicions netament progressistes i enfrontades a les essències de la dictadura. En aquelles «Aules», que, tal com apunta Miquel López Crespí, a Cultura i antifrancisme, se celebraren a Grifé i Escoda i a la Casa Catalana de Palma, entre els anys 66 i 68, Gregori Mir hi pronuncià dues conferències - *Consideracions sobre el teatre mallorquí i La prosa de postguerra a Mallorca* - publicades després, el 1970, a les «Illes d'Or», amb el títol de *Literatura i societat a la Mallorca de postguerra*. El llibre duia un pròleg de Josep M. Llompart i iniciava la brillant trajectòria d'assaigs i d'estudis històrics amb què ens acabaria obsequiant el seu autor. L'amistat amb Llompart degué ser important per a Gregori Mir. Com ho degué ser la de Baltasar Porcel, la de Josep Massot i Muntaner o la de Josep Melià, amb qui coincidí fent el servei militar a Àfrica.

Parl d'un temps que no s'acabaria d'entendre sense esmentar l'apotecari de Santanyí Bernat Vidal i Tomàs, que ja havia exercit un clar mestratge sobre Blai Bonet i els escriptors mallorquins de la generació dels anys 50. La rebotiga de la seva farmàcia arribà a ser un autèntic temple de la intel·ligència, que solien freqüentar Llorenç Villalonga, Camilo José Cela, Francesc de Borja Moll, Sanchis Guarner, Miquel Dolç,

ANTONI VIDAL FERRANDO

“Més que amb inquisidors i amb integrisme, sempre he pensat que les pàtries es fan amb gent així, i a força d'amor i de qualitat i de fidelitat i d'esperit crític”

Josep Maria Llompart, Llorenç Moyà, Jaume Vidal Alcover i altres figures menors.

Blas de Otero, Joan Fuster, Joan Coromines, Josep Pla, Gironella o Josep M. Castellet tampoc no deixaren passar l'ocasió de visitar aquella rebotiga en algun dels seus viatges. Tot plegat va contribuir a posar-la de moda entre les joves promeses del món de l'art i de les lletres.

Gregori Mir sempre ha conservat un bell record de les visites de joventut a la rebotiga de Bernat Vidal i Tomàs. Tal vegada perquè, d'alguna forma, també les associa amb els anys en què va conèixer na Maria Antònia, la seva dona actual, filla de pares santanyiners: seguint el trajecte de la línia materna, hi trobaríem arrendataris de possessió, notaris, batles i regidors d'ideologia liberal, i metges com Bernat Escales i Vidal, doctorat a Montpeller, a qui el consistori de 1892 va nomenar fill il·lustre. Tot i que no hi residien habitual-

ment, na Maria Antònia i la seva família solien venir a passar les vacances d'estiu al poble, a la casa amb un balcó de ferro forjat i una buguenvil·lea que guaita per la finestra del menjador, que, més endavant, ella i Gregori havien de convertir en residència dels caps de setmana.

Els destins solen ser així d'eventuals. Gregori Mir, que havia nascut a Campos, el mil nou-cents trenta-nou, un bon dia, s'enamorà d'una noia de nissaga santanyinera i acabà enamorat de Santanyí. No endebades, s'hi arribà a sentir especialment estimat i, potser, a més d'una segona família, hi trobà nous arguments per ésser optimista. No és estrany que, l'estiu del 2005, hi volgués signar *Aturar la guerra*, el seu penúltim llibre. Com sé ben cert que igualment signaria sense embuts els mots que aquell altre campaner il·lustre, el seu amic poeta Damià Huguet, escrigué a *Materials per a un retrat de Blai Bonet*: “Santanyí és

un poble fascinant, que conec com els calls de la mà; de gent alegre de cor i molt xerradora, entusiasta: un poble assentat damunt un turó que condensa tota l'essència del paisatge de la terra mediterrània, que dóna a la mar, asprament grec, vitalment sicilià, amb un toc particularíssim d'africanitat interior a la seva ruralia que el fa essencialment suggestiu i encisador”.

No en faceu cap lectura localista. Del que es tractava, al capdavant, era d'explicar com un espai humà i geogràfic va ser el primer que va fer possible els veritables corrents d'afecte que han arribat a existir entre Gregori Mir i un servidor. De fet, no puc callar, ara mateix, que, tot i els seus incontestables encants, endemés de ser el poble de Bernat Vidal i Tomàs i de Blai Bonet o d'haver estat idealit-

zat en algun moment per Damià Huguet i per Gregori Mir, Santanyí també és contraban de consciències i caverna ideològica: a un dels seus nuclis municipals - el nom del qual no diré per no avergonyir la gent de bé que hi habita - encara avui en dia existeix un carrer dedicat al general Franco. Les coses dels humans tenen aquests components tan polièdrics i tan contradictoris.

Ben igual que tenen oasis espirituals com la sastreria de Joan Ferrer, un ciutadà del món, elegant, cordial i gran demòcrata, que viu amb una contagiosa passió i amb una rara esplendidesa el fet de ser mallorquí. Joan Ferrer és tot això, i una persona especialment vital. Ja fa estona que el taller de la seva tenda s'ha convertit en un lloc emblemàtic de tertúlia. L'han

frequentat pintors, escultors, negociants, escriptors, bohemis, oficinistes, arquitectes, menestrals, notaris, jubilats, polítics, registradors de la propietat, professors, integrants de la colònia estrangera... Culturalment, es tracta d'una barreja que va des dels qui no passen de llegir revistes esportives fins als qui llegeixen Virgili i Horaci directament en llatí. Tot gent civilitzada i rarament dogmàtica. Mai de la vida no hi he sentit una brega. Encara que està obert a tots els corrents ideològics, hi solen predominar les tesis progressistes i nacionalistes. Més que amb inquisidors i amb integristes, sempre he pensat que les pàtries es fan amb gent així, i a força d'amor i de qualitat i de fidelitat i d'esperit crític.

Però això ho deia per contar que a les tertúlies de la sastreria de Joan Ferrer, va ser on vaig començar a intimar amb el seu gran amic Gregori Mir. Aquest s'hi havia integrat un bon dia, cap als primers noranta, després d'un periple existencial de més d'una dècada, que l'havia duit a guanyar moltes batalles i a rebre més d'un disgust. Com a militant del PSOE, entre el 79 i el 86, havia estat, successivament, senador per Mallorca i diputat per Balears. Poques vegades s'ha defensat a Madrid una causa amb l'entusiasme i la credibilitat amb què ell defensà, al seu moment, l'Estatut d'Autonomia. Endemés Gregori Mir també havia exercit de director de la Fundació Congrés de Cultura Catalana, de membre del consell consultiu d'Òmnium Cultural, i havia destacat en el camp dels estudis històrics: a pesar de les seves devocions i obligacions polítiques, des que, el 75, havia publicat, a Edicions Catalanes de París, *El mallorquinisme polític 1840-1936. Del regionalisme al nacionalisme*, sota el pseudònim d'Anselm Llull, - implacable, la dictadura mantingué la seva croada contra les llibertats fins que exhalà l'últim alè -

GREGORI MIR I MAYOL va néixer en el Migjorn de Mallorca, a Campos, l'any 1939. És advocat, historiador i polític. Ja de molt jove, començaren les seves col·laboracions a «Ponent», i, més endavant, va escriure en la premsa insular i a «Lluc», «Serra d'Or» i «Randa». Gregori Mir és l'autor de *Literatura i societat de la Mallorca de postguerra* (1970); ha estudiat, per mitjà de l'obra de Miquel dels Sants Oliver, el pensament conservador de la Restauració a Catalunya i ha publicat *La literatura del desastre* (1974) i *Història i política* (1975). I, amb el pseudònim d'«Anselm Llull» va publicar *El mallorquinisme polític 1840-1936. Del regionalisme al nacionalisme* (dins la col·lecció «Frontera oberta» d'Edicions Catalanes de París, 1975) i, posteriorment, *Els mallorquins i la modernitat* (1981). Gregori Mir va formar part del consell assessor del programa *Espanya en Guerra 1936-1939*, emès el 1986 per TVE. Com a polític, va pertànyer al Partit Socialista de Catalunya, on, l'any 1975, formà part del secretariat polític que creà el PSC-Congrés. De tornada a Mallorca, prengué part de la Federació Socialista Balear del PSOE i, l'any 1979, sortí elegit senador per Mallorca; fou ponent de l'Avantprojecte d'Estatut d'Autonomia de les Balears; també va ser, entre 1982 i 1986, diputat a Corts. Així mateix són remarcables els seus estudis a fi de recuperar l'orientalista mallorquí Joan Mascaró, del qual ha publicat *Correspondència de Joan Mascaró* (1998); l'any 2000, féu donació dels 1500 volums de la biblioteca que va rebre de la vídua de Joan Mascaró a la Universitat de les Illes Balears (UIB). En el 2007, es publicaren els seus llibres *Sobre nacionalisme i nacionalistes a Mallorca* i *Aturar la Guerra*. Gregori Mir va ser guardonat, el 1990, amb el Premi «Miquel dels Sants Oliver» dels Premis 31 de Desembre de l'Obra Cultural Balear (OCB) i amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (1998).

R.

Gregori Mir no havia abandonat mai la investigació del fet nacional a Mallorca. Tot plegat, havia culminat, el 92, amb la lectura de la tesi doctoral *Miquel dels Sants Oliver. Nacionalisme i síntesi liberal-conservadora (1898-1919)*, tesi que va aparèixer publicada en dos volums aquell mateix any i ha esdevingut un llibre imprescindible no només per conèixer el tema que s'hi estudia sinó també el pensament polític de l'autor, el qual, més d'un cop, s'amaga darrera les cites dels textos de M. S. Oliver. L'Oliver que escrivia que la transformació d'un país depèn més de la pràctica, de la conducta i de la voluntat que dels sistemes i dels principis em sembla el mateix Gregori Mir que, un horabaixa, a la terrassa d'un cafè, m'intentava explicar que l'origen d'alguns problemes col·lectius no l'hem d'anar a cercar en les posicions ideològiques sinó en el context de les mentalitats.

Fet i fet, el Gregori Mir que vaig conèixer a la sastreria de Joan Ferrer tenia aquest currículum extraordinari, i també algunes cicatrius prou severes. Evitaré parlar del dolor que li causà la mort del seu fill. Però no de la seva ruptura amb el PSOE, dins el qual, a un home com ell, d'ànima i militància catalanista, no li devia haver estat gens fàcil conviure amb l'espanyolisme insultant d'alguns capparets com Alfonso Guerra. El fracàs electoral d'Unió Balear, el partit que havia fundat, el 87, tampoc no el devia haver deixat indiferent. Hi havia posat un incondicional entusiasme. Encara record el dia que, gràcies a les gestions d'un amic comú, vaig deixar ca nostra perquè s'hi celebrassin els primers contactes de cara a una futura candidatura municipal. Potser era la primera vegada que Gregori Mir i un servidor parlàvem junts. Durant la reunió -devíem ser unes deu persones - em vaig mostrar molt escèptic i, fins i tot, vaig gosar dir que, al

meu parer, aquella aventura no tenia cap possibilitat de tenir èxit, ni a nivell local ni a nivell illenc. Deu ésser l'únic cop que he contemplat com Gregori Mir es mostrava ofès. Sense perdre el control ni l'educació, contestà que, la meua, era la típica reacció d'un poeta, als quals, pel que fa a les qüestions pràctiques, no s'ha de fer massa cas perquè, per sort o per desgràcia, solen viure al marge de la realitat.

Amb tot, quan, pel març del 94, em regalà els dos volums sobre Miquel dels Sants Oliver, amb una amable dedicatòria, les nostres relacions ja eren excel·lents. Jo també li dedicava els meus llibres. Ens vèiem, molts de disabtes, a les tertúlies del taller de la sastreria de Joan Ferrer, de les quals ell ja era una presència insubstituïble.

Tothom s'havia enamorat del seu sentit de l'humor, de la seva tolerància i de la seva simpatia. Es comportava amb tanta senzillesa que quasi bé ni te n'adonaves de les pinzellades d'erudició amb què enriquia els diàlegs. Lector infatigable i client assidu dels llibreters de vell -sempre darrera un títol impossible o d'una primera edició -, fa estona que l'espai de la biblioteca del pis de Palma li ha quedat petit i que, de tant en tant,

ha de venir a Santanyí carregat de llibres. "Una biblioteca és l'ombra que no es veu quan avançam sols per la vida", ha dit Susanna Rafart, a *Un cor grec*. L'ombra de Gregori Mir parla quatre o cinc idiomes. Un dia li vaig dir que encara no havia llegit *La Divina Comèdia* en versió original. No devia haver passat ni un més, i ell ja m'havia

"...implacable, la dictadura mantingué la seva croada contra les llibertats fins que exhalà l'últim alè"

El mallorqui- nisme polític 1840 1936

Anselm
Llull

DEL REGIONALISME
AL NACIONALISME

volum 1

Edicions
Catalanes
De París

regalat una de les més fidels edicions de l'obra del Dant, publicada per primera vegada a «La nuova Italia», el 1956, comentada minuciosament per Natalino Sapegno. En total, tres volums, que ja van pel mig segle d'antiguitat i que guard entre les joies de la meua corona espiritual.

Gregori Mir té aquestes notes

d'elegància i d'exquisidesa. Però res a veure amb aquells intel·lectuals esmentats per Miguel Torga, que són platònics en l'amor, teò-

Mascaró a principis dels setantes quan, gràcies a les gestions de Francesc de Borja Moll, l'havia pogut anar a entrevistar a

cies localistes o regionalistes”.

El localisme crea murs tan alts que no deixen airejar els somnis ni projectar el futur ni fluir la poesia. Per combatre'l, cadascú ha de crear les pròpies estratègies. La de Gregori Mir és viatjar a Anglaterra, que considera l'únic país europeu on encara és possible “una vida que fa compatibles determinats valors de la tradició amb els de la civilització tecnocientífica”.

Ara fa un any que, amb Ponç Pons i les nostres dones, vàrem tenir la sort d'acompanyar-lo en un dels seus viatges a Londres. Durant quatre dies ens va guiar pels ritmes més secrets i més alquímics de la ciutat amb una actitud que era com la de qui no frueix tant d'haver descobert un tresor com de compartir-lo. Els mots amb què explicava el Globe, Hyde Park, la casa de Dickens o els grocs de Joseph M. William Turner eren com una pluja benigna. Mai no he d'oblidar aquells quatre dies. Sis o set setmanes després, va sofrir l'accident vascular que encara el té hospitalitzat. Quan l'Editorial Moll li publicà *Sobre nacionalisme i nacionalistes a Mallorca*, el llibre que presentam avui, (*) ell ja no pogué experimentar l'alegria que solen causar aquesta mena d'esdeveniments. Mentre aliment l'esperança de la seva recuperació, em consolaven les paraules del seu mestre: “El centre de la vida és immortal”.

Antoni Vidal Ferrando

Santanyí, febrer de 2007

(*) Text llegit a Barcelona, a l'Espai Mallorca, el 20 de febrer de 2007, en ocasió de la presentació del llibre *Sobre nacionalisme i nacionalistes a Mallorca* de Gregori Mir

“El localisme crea murs tan alts que no deixen airejar els somnis ni projectar el futur ni fluir la poesia”

rics en el deport i metafísics en el tracte. La seva immensa curiositat intel·lectual no l'eximeix de practicar la pesca, amb la barca que té a Cala Figuera; de connectar el televisor per seguir els ensurts i les alegries del Barça; de valorar les qualitats d'un bon vi negre; d'anar a la taverna, de bon matí, per prendre cafè i llegir els diaris; de simpatitzar amb les venedores dels mercats públics, que sol freqüentar per comprar productes frescos, amb els quals cuina plats de la terra a partir de receptes heretades de la seva mare i plats exòtics que inventa i que, ben sovint, comparteix amb els amics. Gregori Mir també és un incansable viatger, que ha creuat els oceans des de Corea a Nova York, i un addicte irrecuperable de la política.

Desenganyat de la moneda falsa de l'èxit, alguna força secreta l'ha duit a assolir aquell nivell de saviesa que ens fa capaços de convertir el dolor en amor a la vida. Només això ja el fa un digne deixeble del seu estimat Joan Mascaró i Fornés, aquest mallorquí universal, orientalista insigne, el qual -segons l'opinió de Rabindranath Tagore-, en traduir del sànscrit a l'anglès els *Upanishads*, va saber captar com ningú la veu interior dels antics poetes-profetes, “aquella que va més enllà dels límits de les paraules”.

Segons conta ell mateix, Gregori Mir havia conegut Joan

Cambridge, a fi d'escoltar el testimoni que li podia aportar, sobre fets com la II República o la Guerra Civil, l'únic mallorquí de relleu que vivia a l'estranger. A partir d'aquellencontre, la relació s'anà consolidant, fins que arribà l'hora que, des de la simpatia inicial, Gregori Mir i Joan Mascaró havien passat a estadi d'afecte i d'admiració tan difícils d'explicar com els hiverns i els clars de lluna de l'ànima humana. No els unia ni l'edat ni el temperament. Però sí el fet de compartir qualitats com la senzillesa, la discreció, la tolerància, la bondat, el sentit de l'humor i de la ironia, la sensibilitat poètica, la fe en el diàleg, l'amor a la natura o el rigor intel·lectual. Jo no dubtaria d'inscriure'ls dins el corrent idealista que es nega a acceptar que els mals de la història són insuperables. Ni d'afirmar que ni un ni l'altre han considerat incompatibles els valors i els arguments d'altres pobles amb el seu exercici de la catalanitat: catalans de Mallorca, doncs, a partir de l'esperit universal de l'home. Recentment, a *Aturar la guerra*, Gregori Mir tornava apuntar en aquesta direcció: “...a Catalunya no hi ha un interès massa gran a investigar més enllà de fonts catalanes o espanyoles (...) Penso que les nacions s'enriqueixen a mesura que elles mateixes s'analitzen a partir d'òptiques que no són les pròpies, a part del fet que també és un bon antídoto per evitar tendèn-

*La vida d'una llengua resideix en la repetició.
El cor i la cultura d'una llengua són la repetició.*

(Abdelfattah Kilito)

*Accrochée
à l'échaudage
de ma respiration
je suis suspendue
dans le vide.*

(Anise Koltz;
*Intérieur-Extérieur;
Chants de refus*)

Del poemari inèdit *El jo trencat*
(o *El plany dels peus plans*)
de **Ferran López i Abad**

FERRAN LÓPEZ I ABAD (València, 04.10.1979)
Actualment cursa l'últim any de Filologia Catalana a la Universitat de València Estudi General. Ha publicat *Els arbres només parlen a la tardor*, *L'enigma del gerdó*, *Els sexes tristos: mirada i decepció*, *Complexos diversos, inútils i irreconciliables*, *Latituds simbiòtiques* (respectivament, 2n. premi de narrativa categoria A, 1999; 1r. premi de poesia categoria A, 2000; 1r. premi de poesia categoria A, 2001; 1r. premi de poesia categoria A, 2002; 1r. premi de poesia categoria A en els Premis «Solstici» de l'Ajuntament de Manises, 2003) i *Prestatges buits*, premi Bancaixa d'Esriptura de Creació de la Universitat de València Estudi General, 2004. Publicació a la revista de Poesia Internacional «Pagine» (núm. 36), Roma, 2002

RECORD VAGUE DE KOBAYASHI

Interseccions de mosques davant meu
com un allau de batecs fibrosos,
avui són com preludi d'una tempesta sorda.

Les putes bramen a fora
de vegades, també, un gat s'adorm dret.

No és fàcil atrapar una puça,
els vampirs invertebrats suren enlaire,
allà, un cos fràgil recobert de sang-pedra
cau dins el plat.

Mentrestant, a les nits,
la ciutat vetlla crits d'alumini
i els ionquis cerquen tresors blanquinosos
sota les petjades.

OIX

La tristesa que ara sent
és directament proporcional
al comiat d'un orgasme neo-nat.

Sobre el blanc solcat de turons
es distingeixen millor
els cadàvers farcits de plasma.

He deixat enrere
la construcció dels dies-de-demà,
he oblidat també;
les aliteracions de carn
engueguen el motor sense virtut:
em sé traïdor i fúnebre
lligat als ossos d'algú
que no volia ser jo.

LA MÀ DINS EL POAL-PLÀSTIC

Vestit com dins l'aigua,
em veig adherit a la paret.

Asfaltada de besos de guix
la memòria se'm mostra
sovint esgarrada, sovint rulla i lliure.

Davant meu,
la imatge de mon pare difunt
predica la innocència esbiaixada dels jardins
i em deixa el cor blanc i ulcerós,
com un cantó elevat de pintura esquerra.

EL ROSSINYOL I LA MÀSCARA

Mon pare viatja horitzontal
dins una caixa de paper,
els fèretres d'ocells adormits
que hauran d'absorbir la sal dels morts.

Obrim l'asfalt de flors escopides,
una mà sobre l'altra és com la terra sobre la terra;
el buit restant entre dalt i baix no s'omplirà de res.

Alce el cap quan m'hi atrevesc,
mon pare vola sense matalàs
i em fa bombolles de fum ensabonat
i caramels de conxa.

Ferran López i Abad

Idea
 evaporada
 experiència
 emancipada
 recau
 en la conca de la ment
 s'escola pel cos
 humit de pensa
 cascada
 xàfecs
 sentits
 temperatura
 a l'alça
 inferior
 a la temperatura crítica
 a
 l'alambí
 ebullició
 hi macera l'ego
 etílic
 al "Gran vidre"
 de la ment
 l'objectualitat
 de ment
 corromp
 singulars
 en primera persona.
 fet d'evaporar-se
 en recompondre'l
 "allò"
 s'evaporà
 destil·lat
 degoteig

Poema inèdit d'**Ester Xargay** que forma part d'una exposició, amb instal·lació de video i poesia, titulada *TOT PASSA RES NO ÉS* que, a la tardor, s'exhibirà a Irlanda. La il·lustració que l'acompanya és una creació de la poetessa catalana, la qual s'ha inspirat en imatges extretes de l'obra *Nimfa sorpresa* de Courbet i en el salt d'aigua dit La Muga Caula, de prop de Figueres, que surt dins l'obra *L'État donnée* de Marcel Duchamp

Joan: Tomeu Martí (juny de 2007)

Mallorca, paradís topical,
país topical,
país tot cau,
país tot hi cap,
país tot inclòs,
país on tot cal,
paradís tropical,
perquè tot està per fer...
i tot és venal.

* * *

País sense nom,
País sense papers.
Paradís topical,
país en espiral,
país ensaïmada,
país nyam, nyam.

* * *

Tàctica de guerra congelada,
ofensiva en columnes d'un
creant desconcert
en les files enemigues.
Atacant en retirada
fent guerrilla confusió
projectant els nostres fracassos
deixant el rival amb dos pams de nassos.
Fent apologia del derrotisme.
Bombardejant amb autoodi.

* * *

Només ens cal esperar.
Només hem de dissimular.
L'enemic també té problemes de salut.
"Només s'equivoca qui fa".
I nosaltres no ens equivocam mai.

De *Paradís topical. All inclusive country*

TOMEU MARTÍ I FLORIT (Palma, 1969) ha treballat com a periodista per a «S'Arenal de Mallorca», per al diari «El Punt», al setmanari «La Nau» i en la revista «Quatre Illes»; i, a l'actualitat, col·labora en els mitjans de comunicació «El Mirall», «Diari de Balears», «Tribuna Catalana» i «Tribuna Mallorca» i és el director de la revista «Coses Nostres» de Son Sardina. És l'autor dels poemaris *Vocabulari del plor* (1994), *Quaranta-nou dies amb Nàusica* (1998) i *Retorn a la utopia* (2001); ha participat en els llibres col·lectius *Es prega tanqueu les portes de l'ascensor*, *Poetes de Mallorca per a la Llengua*, *Paraula de poesia*, *Diguem no*, *Països Catalans en plural* i *13x3 poesia perifèrica*. El grup de música Al Mayurca li va musicar el poema "Adéu amic"

*Tot el nostre bagatge
és un cúmul de fracassos,
però incomprensiblement
cada dia som més gent.
Sempre que ens alcem
és per fotre'ns de nassos,
i malgrat tot,
malgrat tot guanyarem!*

*Guanyarem
és escrit a les parets
guanyarem
ja somriuen els vailets
guanyarem
cada cop criden més veus
[...]*

Brams

*Contra tot pronòstic.
Semblava que no podria ser.
Podem fer-ho i ho farem.
Ves per on!*

Paradís topical. All inclusive country
de **Tomeu Martí i Florit**, publicat
per Edicions Documenta Balear, Palma (2007)
Disseny de la coberta i il·lustracions de **Jaume Vich**

Iñaki Macià, Es Baluard (Palma, 2008)

S'Esclop
Quèden cultural 30

LACOMBA

JOAN LACOMBA